

EIROPAS CILVĒKTIESĪBU TIESA
COUR EUROPEENNE DES DROITS DE L'HOMME

CETURTĀ NODAĻA

LIETA “D. G. pret POLIJU”

(Pieteikums Nr. 45705/07)

SPRIEDUMS

STRASBŪRA

2013. gada 12. februārī

GALĪGAIS SPRIEDUMS

12.05.2013.

Šis spriedums ir kļuvis galīgs saskaņā ar Konvencijas 44. panta 2. punktu. Tajā var tikt veikti redakcionāli labojumi.

Lietā “D. G. pret Poliju”

Eiropas Cilvēktiesību tiesa (Ceturtnā nodaļa), sanākusi kā palāta šādā sastāvā:

Ineta Ziemele, *priekšsēdētāja*,
Dāvids Tūrs Bjergvinsons [*David Thór Björgvinsson*],
Peivi Hirvele [*Päivi Hirvelä*],
Georgijs Nikolau [*George Nicolaou*],
Zdravka Kalaidžijeva [*Zdravka Kalaydjieva*],
Vinsents E. de Gaetāno [*Vincent A. De Gaetano*],
Kšištofs Vojtičeks [*Krzysztof Wojtyczek*], *tiesneši*,

un *nodaļas sekretārs* Lorenss Ērlijs [*Lawrence Early*], pēc savstarpējas apspriešanās 2013. gada 22. janvārī pasludina šo spriedumu, kas pieņemts šajā datumā.

PROCEDŪRA

1. Lieta tika sākta pēc tam, kad 2007. gada 20. septembrī Polijas Republikas pilsonis *D. G.* (“prasītājs”) saskaņā ar Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas (“Konvencija”) 34. pantu iesniedza Tiesai pieteikumu (Nr. 45705/07) pret Polijas Republiku. Nodaļas priekšsēdētāja apmierināja prasītāja lūgumu neizpaust viņa vārdu (Tiesas reglamenta 47. noteikuma 3. punkts).
2. Polijas valdību (“valdība”) pārstāvēja pilnvarotais Ārlietu ministrijas pārstāvis *J. Volonsevičs* [*J. Wołosiewicz*], kura pienākumus pārņēma *J. Hšanovska* [*J. Chrzanowska*].
3. Prasītājs apgalvoja, ka viņa apcietinājuma apstākļi nebija saderīgi ar viņa invaliditāti (paraplēģiju).
4. Par prasības pieteikumu valdībai paziņoja 2012. gada 23. janvārī. Vienlaikus tika arī nolemts izvērtēt prasības pieteikuma pieņemamību un pamatotību (29. panta 1. punkts). Turklāt tika saņemtas trešās puses piezīmes no Helsinku Cilvēktiesību fonda (Varšava, Polija), Eiropas Invaliditātes foruma [*European Disability Forum*] (Brisele, Beļģija) un Starptautiskās Invaliditātes alianses [*International Disability Alliance*] (Ženēva, Šveice), kam Tiesas priekšsēdētājs bija devis atļauju iestāties rakstiskajā procedūrā (Konvencijas 36. panta 2. punkts un Tiesas reglamenta 44. noteikuma 2. punkts). Puses nav sniegušas atbildi uz šīm piezīmēm (Tiesas reglamenta 44. noteikuma 5. punkts).

FAKTISKIE APSTĀKĻI

I. LIETAS APSTĀKĻI

5. Prasītājs ir dzimis 1980. gadā un dzīvo Sedlcē [*Siedlce*].
6. Viņam diagnosticēja paraplēģiju 2000. gadā. Viņš pārvietojas ratiņkrēslā, un viņam ir nopietni urīnizvadkanāla un anālā sfinktera muskuļa darbības traucējumi un citas saslimšanas.

A. Prasītāja apcietinājums līdz 2005. gada septembrim

7. Prasītāju tiesāja vairākās krimināllietās un viņam piesprieda kopā astoņus gadus ilgu cietumsodu.

1. Prasītāja pirmā apcietināšana un atbrīvošana no cietuma

8. Prasītāju arestēja 2001. gada 7. janvārī un vispirms ieslodzīja Sedlces cietumā.

9. Viņu 2001. gada 11. janvārī pārveda uz Varšavas–Mokotovas ieslodzījuma vietas slimnīcas [Warszawa-Mokotów Remand Centre hospital] Ķirurģijas un ortopēdijas nodaļu, kur viņu izmeklēja un ārstēja.

10. No 2001. gada 15. janvāra līdz 28. februārim viņu turēja Varšavas–Mokotovas ieslodzījuma vietas galvenajā spārnā.

11. Prasītājam 2001. gada 28. februārī izsniedza atļauju par sprieduma izpildes apturēšanu uz sešiem mēnešiem [przerwa]. Ar sanitāro transportlīdzekli viņu aizveda mājās.

12. Pagaidu atbrīvošanas atļauja 2001. gada augustā tika pagarināta vēl uz sešiem mēnešiem. Proti, 2001. gada 3. augustā to pagarināja līdz 2002. gada 28. februārim, bet pēc šā datuma prasītājs cietumā neatgriezās. Tomēr 2002. gada 20. maijā viņam vēlreiz atļāva pagarināt atļaujas termiņu līdz 2002. gada 28. augustam.

13. Sedlces apgabaltiesa [Sąd Okręgowy] 2002. gada augustā atteicās pagarināt šīs atļaujas termiņu atkārtoti, atzīstot, ka viņa veselības stāvoklis ir piemērots apcietinājumam. Varšavas Apelācijas tiesa noraidīja prasītāja iesniegto pārsūdzību. Pēc tam, kad bija beidzies atļaujas termiņš, prasītājs vēlreiz izvēlējās neatgriezties cietumā.

14. Prasītājam 2003. gada 15. aprīlī vēlreiz pagarināja atļauju līdz 2003. gada 15. jūnijam. Arī pēc šā datuma viņš cietumā neatgriezās.

2. Prasītāja otrā apcietināšana un atbrīvošana no cietuma

15. Prasītāju apcietināja 2003. gada 1. septembrī, ar cietuma autobusu nogādāja Sedlces cietumā un ievietoja vienvietīgā kamerā (tā sauktajā “slimnīcas izolatorā”). Laikā, kamēr prasītāju pārveda uz cietumu, viņš sēdēja pret izkustēšanos nostiprinātā ratiņkrēslā, atspiežoties pret autobusa aizmuguri.

16. Kad prasītājs ieradās Sedlces cietumā, viņam neizsniedza jaunas paketes urīna nesaturēšanas gadījumiem un viņam bija jālieto tās, ko viņam bija izdevies paņemt līdz apcietināšanas brīdī. Cietums viņam nenodrošināja arī tīrus katetrus.

17. Prasītāju 2003. gada 3. septembrī pārveda ar cietuma autobusu uz Varšavas–Mokotovas ieslodzījuma vietu. Pārvešanas laikā viņu iesēdināja pret izkustēšanos nostiprinātā ratiņkrēslā, bet saskaņā ar viņa apgalvojumiem viņam visā pārvešanas laikā bija jātur rokturi, lai ratiņkrēsls stāvētu stabili. Brauciena laikā katetrs, ko viņš bija lietojis kopš apcietināšanas brīža, salūza un sāka tecēt.

18. Pēc ierašanās ieslodzījuma vietas slimnīcā prasītāju vienu pašu ievietoja 7,5 kvadrātmetrus lielā kamerā ar divām divvietīgām gultām. Prasītājs apgalvoja, un valdība

neapstrīdēja, ka kameras sienas un griesti bija netīri un tualete nebija atdalīta no pārējās kameras.

19. Prasītāju 2003. gada 5. septembrī ievietoja citā, tīrākā kamerā, kur tualete bija atdalīta no pārējās kameras ar šauru starpsienu. Prasītājs bija atkarīgs no pārējiem kameras biedriem, kas uzcēla viņu uz tualetes poda, lai viņš varētu nomainīt savu urīna nesaturēšanas paketi, un palīdzēja viņam piekļūt izlietnei, lai veiktu ikdienas higiēnas procedūras. Mazgājoties dušā ieslodzījuma vietas vannas istabā, prasītājs sēdēja uz sola, kas bija novietots zem dušas. Viņš apgalvoja, ka vienreiz nokrita no sola un viņam bija jāturpina mazgāties, guļot uz grīdas, un neviens viņam nepalīdzēja.

20. Konkrēti nenorādītā dienā 2003. gada septembrī prasītājs ievēroja, ka viņam ir radies izgulējums. Viņu 2003. gada 11. septembrī ievietoja ieslodzījuma vietas slimnīcā, lai ārstētu izgulējumu. Izgulējumu sašuva, bet saskaņā ar prasītāja apgalvojumiem šuves neturējās ilgi un brūce drīz atkal atvērās.

21. No 2003. gada 15. septembra prasītāju turēja Varšavas–Mokotovas ieslodzījuma vietas galvenajā spārnā.

22. Valdība apgalvoja, ka Varšavas–Mokotovas ieslodzījuma vietas galvenais spārns ir pielāgots personu ar invaliditāti vajadzībām. Proti, ieslodzījuma vieta ir aprīkota ar īpašiem liftiem, platām durvīm un ratiņkrēslu celiņiem. Persona ratiņkrēslā var bez grūtībām nokļūt visās tualetēs.

23. Prasītāju vairākas reizes veda ar cietuma autobusu uz tiesas sēdēm Sedlcē un Varšavā. Visu šo braucienu laikā viņš sēdēja ratiņkrēslā.

24. Prasītājam izveidojās pēdas dermatomikoze 2003. gada decembrī. Viņam izsniedza pretmikozes krēmu. Prasītājs apgalvoja, ka viņš izvēlējās lietot krēmu, kuru viņam iedeva kameras biedrs.

25. Prasītāju 2004. gada 7. vai 12. janvārī pārveda ar cietuma autobusu atpakaļ uz Sedlces cietumu, kur viņu ievietoja lielā kamerā, kura bija paredzēta divpadsmit ieslodzītājiem. Tā bija smēķētāju kamera, un prasītājs tajā bija viens no diviem nesmēķējošiem ieslodzītājiem. Viņam piešķīra vienu no gultām zemākajā līmenī. Kameras biedri viņam palīdzēja veikt ikdienas higiēnas procedūras, bet bieži viņš bija spiests palikt ar piesūkušos urīna nesaturēšanas paketi, jo īpaši nakts laikā.

26. Valdība šajā saistībā vispārīgi norādīja, ka Sedlces cietums nebija pielāgots personu ar invaliditāti īpašajām vajadzībām.

27. Valdība arī apgalvoja, ka konkrēti nenorādītā dienā neiroķirurgs, kurš bija izmeklējis pacientu, uzstāja, ka pacientam ik dienu ir nepieciešama fizioterapija. Medicīniskajā izziņā, kas datēta 2004. gada 16. janvārī, ir norādīts, ka cietumā šāda ārstēšana nebija pieejama. Tajā pašā dienā Sedlces cietuma pārvaldnieka vietnieks iesniedza pieteikumu, kurā lūdza atbrīvot prasītāju no cietuma.

28. Konkrēti nenorādītā 2004. gada aprīļa dienā prasītāju ar cietuma autobusu pārveda uz Varšavas–Mokotovas ieslodzījuma vietas slimnīcas spārnu, kur viņu ātri izmeklēja, lai novērtētu veselības stāvokli ar mērķi izsniegt viņam pagaidu atbrīvošanas atļauju. Tajā pašā dienā viņu aizveda atpakaļ uz Sedlces cietumu, arī šoreiz ar cietuma autobusu.

29. Prasītājam 2004. gada 26. maijā izsniedza pagaidu atbrīvošanas atļauju uz sešiem mēnešiem. Mājās no cietuma viņu aizveda māte.

30. Medicīniskajā izziņā, ko Sedlces reģionālā slimnīca izdeva 2004. gada 27. maijā, ir apstiprināts, ka prasītājam uz sēžamvietas ir 2 cm plats un 3 cm garš izgulējums.

31. No 2004. gada 15. novembra līdz 6. decembrim prasītājs saņēma ārstēšanu un fizioterapiju Sedlces reģionālajā specializētajā slimnīcā [*Wojewódzki Szpital Specjalistyczny*]. Slimnīcas izrakstā bija norādīts, ka prasītāja vispārējais veselības stāvoklis ir uzlabojies [*wzmocnienie kondycji ogólnej*] un ka viņam ir jāturpina fizioterapija slimnīcas režīmā, jāpaliek ārstu uzraudzībā un jāveic periodiska rehabilitācijas terapija. Turklāt slimnīcas medmāsa prasītājam sniedza šādus ieteikumus: mainīt katetra urīna maisu vismaz vienreiz divdesmit četrus stundu laikā, ikreiz pēc katetra maiņas skalot urīnizvadkanālu ar antiseptisku šķīdumu, pašam uzraudzīt urīnizvadkanāla stāvokli un iekaisuma gadījumā apmeklēt ārstu.

32. Pēc tam 2004. gada 19. novembrī un vēlreiz 2005. gada 14. februārī pagarināja uz sešiem mēnešiem prasītājam izsniegto pagaidu atbrīvošanas atļauju. Pēc pēdējā minētā termiņa beigām prasītājs cietumā neatgriezās.

B. Prasītāja apcietinājuma termiņš pēc 2005. gada septembra

1. Prasītāja apcietināšana

33. Sedlces apgabaltiesa 2005. gada 6. jūnijā atteicās vēlreiz pagarināt prasītājam izsniegto pagaidu atbrīvošanas atļauju. Prasītājs nesekmīgi pārsūdzēja šo lēmumu.

34. Prasītāju apcietināja 2005. gada 2. septembrī.

2. Pirmais apcietinājuma termiņš Sedlces cietumā no 2005. gada 2. septembra līdz 2006. gada 28. augustam

35. Prasītāju 2005. gada 2. septembrī ar policijas automašīnu aizveda uz Sedlces cietumu, kas ir parasts cietums, kurš nav pielāgots personu ar invaliditāti vajadzībām.

36. Viņu ievietoja cietuma slimnīcā.

37. Viņam neizsniedza tīras urīna nesaturēšanas paketes vai katetrus, tāpēc viņam nācās lietot tos, ko viņš bija paņēmis līdz apcietināšanas brīdī.

38. Prasītāju 2005. gada 8. septembrī pirmo reizi kopš apcietināšanas izmeklēja ārsts.

39. Prasītājs apgalvoja, ka viņam iedeva urīna nesaturēšanas paketes, kuru skaitu viņš nenorādīja, bet nevienu katetru. Ombuda veiktajā izmeklēšanā (sk. turpmāk 96. punktu) atklājās, ka prasītājam paketes izsniedza reizi divdesmit četrās stundās. Prasītājs apgalvoja, ka, tā kā laikā, kamēr viņš atradās apcietinājumā Sedlces cietumā, viņš nevarēja pietiekami bieži mainīt katetrus un paketes, viņam ģenitāliju rajonā parādījās izsitumi. Turklāt paketes viņam bija jālieto ekonomiski. Tāpēc viņš brīvdienās un dažreiz arī darbdiēnās ierobežoja uzņemtās barības un šķidrums daudzumu. Valdība šo argumentu neapstrīdēja.

40. Šķiet, ka visā apcietinājuma laikā Sedlces cietumā prasītājam tika nodrošināta regulāra aprūpe [*leczenie zachowacze*], lai ārstētu 2003. gadā radušos izgulējumu, ko uzskatīja par nedzīstošu brūci.

41. Konkrēti nenorādītā dienā prasītāju pārveda no slimnīcas izolatora.

42. Vispirms viņu ievietoja smēķētāju kamerā.

43. Eja uz tualeti kamerā bija pārāk šaura, lai viņš pa to pārvietotos ratiņkrēslā, un viņš bez kameras biedru palīdzības nevarēja nokļūt līdz izlietnei.

44. Šajā pirmajā periodā, kad prasītājs atradās ieslodzījumā Sedlces cietumā, viņš nevarēja katru dienu nokļūt līdz dušai, jo tā neatradās vienā stāvā ar viņa kameru.

45. Prasītājs apgalvoja, ka šāda situācija radās vai nu tāpēc, ka cietuma ārsts nebija izdevis attiecīgu ieteikumu, vai arī tāpēc, ka nebija iespējams atrast cilvēku, kas viņu nestu augšup pa kāpnēm uz dušu un lejup. Visbeidzot prasītājam nodrošināja iespēju katru dienu nomazgāties dušā un viņa kameras biedriem, kuri saskaņā ar prasītāja vārdiem bija “alkoholiķi, kas ar pūlēm paši varēja nostāvēt kājās”, tika uzdots nest viņu augšup un lejup pa kāpnēm. Šīs mazgāšanās laikā prasītāju nosēdināja parastā krēslā, ko novietoja tieši zem dušas. Dušas kabīnēs nebija uzstādītas margas. Valdība šos argumentus neapstrīdēja.

46. Prasītāju 2005. gada septembra beigās pārveda uz aptuveni 8 kvadrātmetrus lielu kameru. Šķiet, ka šī kamera bija paredzēta gan smēķētājiem, gan nesmēķētājiem.

47. Prasītājs apgalvoja, un arī Valdība skaidri atzina, ka šī kamera nebija pienācīgi aprīkota un pielāgota ieslodzīto īpašajām vajadzībām. Proti, lai aizsniegtu savu gultu, prasītājam bija jāpārsēžas no ratiņkrēsla gultā, neizmantojot nekādus rokturus vai palīglīdzekļus. Viņš arī nevarēja nokļūt tualetē, jo eja bija pārāk šaura.

48. Prasītājs 2005. gada 3. oktobrī lūdza Sedlces apgabaltiesai vēlreiz izsniegt viņam pagaidu atbrīvošanas atļauju.

49. Prasītājs 2005. gada 20. novembrī sāpīgi nokrita pēc tam, kad bija centies pārsēties no ratiņkrēsla cietuma gultā. Tika izsaukta neatliekamā palīdzība, un prasītājam iedoti anestezējoši un nomierinoši līdzekļi. Viņš apgalvoja, ka pēc kritiena viņam divas nedēļas sāpēja mugura.

50. Valdība, nesniedzot nekādus apstiprinošus dokumentus, apgalvoja, ka 2005. gada 25. novembrī Sedlces cietuma veselības aprūpes nodaļas vadītājs bija apliecinājis, ka prasītājs cietumā var saņemt pienācīgu veselības aprūpi.

51. Sedlces apgabaltiesa 2005. gada 19. decembrī izdeva rīkojumu par prasītāja medicīnisko apskati, lai novērtētu viņa veselības stāvokli ar mērķi izdot viņam vēlreiz pagaidu atbrīvošanas atļauju. Šo medicīnisko apskati veica 2005. gada 21. decembrī.

52. Valdība apgalvoja, ka medicīniskajā apskatē atklājās, ka prasītāja palikšana ieslodzījumā neapdraudētu viņa veselību vai dzīvību. Arī medicīnas eksperti uzskatīja, ka fakts, ka prasītājam bija grūti nokļūt tualetē, nebija viņam radījis neērtības, jo viņš lietoja urīna nesaturēšanas paketes un katetru. Tiesai netika iesniegti nekādi dokumenti, kas apstiprinātu šo apgalvojumu.

53. Konkrēti nenorādītā 2006. gada janvāra dienā prasītājam sākās drudzis un urinēšanas grūtības. Viņu 2006. gada 15. janvārī ar neatliekamās palīdzības automašīnu aizveda uz Sedlces reģionālo slimnīcu, kur viņam diagnosticēja smagu *enterococcus faecalis* baktēriju infekciju urīnizvadkanālā.

54. Prasītāju neuzņēma civilslimnīcā un tā vietā piedāvāja uzņemt Varšavas–Mokotovas ieslodzījuma vietas slimnīcā. Viņš atteicās, apgalvojot, ka, tā kā viņa stāvoklis ir pietiekami nopietns, viņam ir nepieciešama tūlītēja hospitalizācija Sedlcē, un norādot, ka Varšavas–Mokotovas ieslodzījuma vietas slimnīcā nav uroloģijas palātas. Tad reģionālās slimnīcas darbinieki iedeva prasītājam pretdrudža zāles un ievietoja jaunu katetru. Viņi veica arī asins un urīna analīzes, un pēc tam prasītāju ar neatliekamās palīdzības automašīnu aizveda atpakaļ uz Sedlces cietumu. Viņam 2006. gada 19. janvārī ievadīja vēnā antibiotikas un veica atkārtotas urīna analīzes. Līdz 2006. gada 26. janvārim viņu turpināja ārstēt ambulatori.

55. Sedlces apgabaltiesa 2006. gada 8. februārī noraidīja prasītāja lūgumu izsniegt viņam pagaidu atbrīvošanas atļauju (lieta Nr. III Kow 399/05). Tiesa, pamatojoties uz eksperta traumatologa un neirologa sagatavotajiem medicīniskajiem atzinumiem, atzina, ka prasītāja veselības stāvoklis ir stabils un viņš pienācīgu veselības aprūpi var saņemt arī ieslodzījumā ar nosacījumu, ka 1) divas vai trīs reizes gadā viņam slimnīcā veic fizioterapiju; 2) viņš var neierobežoti pats vingrot un pārvietoties savā ratiņkrēslā; 3) viņam ir iespēja ilgi gulēt uz vēdera; 4) viņam dod izrakstītās zāles; 5) ārsts regulāri apskata un vajadzības gadījumā ārstē izgulējumu; 6) viņu ievieto vienvietīgā kamerā un 7) viņam ir neierobežota piekļuve dušai. Tiesa norādīja, ka prasītājs bija atteicies no medicīniskās apskates Varšavas–Mokotovas ieslodzījuma vietas slimnīcā, un uzskatīja, ka šis atteikums bija nepamatots.

56. Sedlces rajona tiesa [*Sąd Rejonowy*] 2006. gada 23. februārī atteicās atcelt prasītājam noteiktā soda izpildi [*odroczenie wykonania kary; zawieszenie postępowania wykonawczego*] (lieta Nr. II K 11/00, II K 1070/02, II 1Ko 488/05). Tiesa novēroja, ka divos medicīniskos atzinumos, ko izsniedza eksperts neirologs un eksperts ortopēds, bija apstiprināts, ka prasītāja veselības problēmas ir iespējams pienācīgi ārstēt arī cietumā (sk. iepriekš 55. punktu). Rajona tiesa arī ņēma vērā divus citus medicīniskos atzinumus, kurus izsniedza eksperts neirologs un traumatologs (izdošanas datumi nav konkrēti zināmi) un kuros bija atzīts, ka prasītāja veselības stāvoklis ir tāds, ka viņš vismaz vienu gadu nevar atrasties ieslodzījumā, līdz būs izārstēta viņa uroloģiskā infekcija un izgulējums. Turklāt šie eksperti norādīja, ka gadījumā, ja iepriekšējā punktā uzskaitītie prasītāja veselības aprūpes un ārstēšanas nosacījumi netiks izpildīti, viņa dzīvība un veselība būs apdraudēta.

Rajona tiesa secināja, ka Sedlces cietums līdz šim bija spējis nodrošināt prasītājam pienācīgus ieslodzījuma apstākļus. Tāpēc prasītāja lūgums netika apmierināts. Vēlāk, pamatojoties uz līdzīgiem apsvērumiem, tika noraidīta arī pārsūdzība, ko prasītājs bija iesniedzis Sedlces apgabaltiesā.

57. Ļubļanas Apelācijas tiesa 2006. gada 10. maijā noraidīja prasītāja iesniegto Sedlces apgabaltiesas 2006. gada 8. februāra nolēmuma pārsūdzību, zemākas instances tiesas argumentācijai pievienojot apsvērumu, ka prasītājam ir cietuma subkulturā raksturīga uzvedība, jo viņš bija izdarījis vēl vienu noziegumu laikā, kad viņam bija izsniegta atļauja pagaidu atbrīvošanai no cietuma (lieta Nr. II AKzw 259/06).

58. Saskaņā ar paša prasītāja apgalvojumiem 2006. gada 10. maija naktī viņš mēģināja izdarīt pašnāvību, pārgriežot kreisās rokas vēnas, bet ieslodzīto rīta pārbaudē viņu izglāba un vēnas sašuva. Viņš nesniedza nekādus pierādījumus šim apgalvojumam.

59. Ultrasonogrāfijas attēlā, kas tika uzņemts 2006. gada 15. maijā, atklājās, ka prasītāja urīnizvadkanāls ir nosprostojies un viņa urīnpūslī ir akmeņi [*złogi w pęcherzu moczowym*].

60. Prasītājs 2006. gada 22. maijā iesniedza vēl vienu lūgumu Sedlces apgabaltiesai izsniegt viņam pagaidu atbrīvošanas atļauju. Lietas materiālos nav informācijas par šā lūgumu izskatīšanas rezultātu.

61. Prasītāju 2006. gada 2. jūnijā izmeklēja eksperts urologs, kurš noteica, ka urīnpūšļa akmeņi ir ķirurģiski jāizņem un ir steidzīgi nepieciešama turpmāka ārstēšana speciālista uzraudzībā.

62. Sedlces cietuma pārvaldnieks [*Dyrektor*] 2006. gada 21. jūnijā lūdza Lodzas apgabaltiesu apmierināt prasītāja lūgumu izsniegt pagaidu atbrīvošanas atļauju. Pārvaldnieks pamatojās uz medicīnisko atzinumu, ko Veselības aprūpes iestādes [*Zakład Opieki Zdrowotnej*] vadītājs bija izdevis Sedlces cietumā 2006. gada 20. jūnijā, un apgalvoja, ka, lai gan prasītājs bija pats veicis rehabilitācijas vingrinājumus, bija novērojama muskuļu distrofija, kontrakcijas gurnos un ceļgalos un vispārēja veselības stāvokļa pasliktināšanās. Tāpēc prasītājam bija nepieciešama labāka fizioterapija, kuru nebija iespējams nodrošināt cietuma sistēmas ietvaros. Lai gan Lodzas cietums varētu nodrošināt prasītājam vienkāršu fizioterapiju, tas nebūtu iespējams līdz 2006. gada septembrim. Tika arī norādīts, ka pēc vairākām atkārtotām uroloģiskām infekcijām prasītājam bija nepieciešams ķirurģiski izņemt urīnpūšļa akmeņus. Turklāt saskaņā ar medicīnisko atzinumu prasītājam bija nopietns izgulējums, kura izmērs bija aptuveni 3 cm x 3 cm, un viņa vispārējais veselības stāvoklis bija pasliktinājies. Atzinumā bija secināts, ka cietumā nav iespējams pienācīgi ārstēt prasītāju.

63. Eksperta ortopēda 2006. gada 2. augustā sagatavotajā medicīniskajā atzinumā bija apstiprināts, ka prasītājam nepieciešama turpmāka fizioterapija. Medicīniskajā atzinumā, kas tika sagatavots 2006. gada 16. augustā, bija norādīts, ka prasītājs var palikt apcietinājumā ar nosacījumu, ka viņu var ārstēt arī Sedlces reģionālās slimnīcas uroloģijas palātā.

3. Pirmais ieslodzījums Lodzā no 2006. gada 28. augusta līdz 30. vai 31. oktobrim

64. Prasītāju 2006. gada 28. augustā ar cietuma autobusu pārveda uz Lodzas cietumu – mūsdienīgu ieslodzījuma vietu, kas ir pielāgota personu ar invaliditāti vajadzībām. Pārvešanas laikā viņu apsēdināja ratiņkrēslā ar skatu braukšanas virzienā. Saskaņā ar viņa teikto, ko valdība neapstrīdēja, lai gan ratiņkrēsls bija nostiprināts pret izkustēšanos, brauciena laikā viņa krēsls tika grūstīts šurpu turpu, jo viņam nebija, kur pieturēties.

65. Saskaņā ar valdības apgalvojumiem, kurus prasītājs neapstrīdēja, viņa kamera galvenajā spārnā bija pielāgota ieslodzītajiem ar īpašām vajadzībām. Tā bija pietiekami plaša, lai tajā pārvietotos ratiņkrēslā, un tualete bija ērti sasniedzama. Prasītājam tajā laikā nebija nepieciešama trešās personas palīdzība, bet tomēr viņu pastāvīgi uzraudzīja medmāsas un paramediķi.

66. Prasītājam nodrošināja pamata fizioterapiju. Sākotnēji viņu mācīja izmantot vertikalizatoru, bet šīs mācības pārtrauca pēc tam, kad viņam sākās stipras muguras sāpes,

kuru mazināšanai bija jālieto anestēzijas līdzekļi. Lodzas cietumā viņam nodrošināja arī izgulējumu regulāru aprūpi, un viņu pastāvīgi uzraudzīja cietuma medicīnas personāls.

Medicīniskajā atzinumā, ko 2006. gada 5. oktobrī izdeva Lodzas cietuma fizioterapeits, bija norādīts, ka cietuma sistēmā ir iespējams pienācīgi ārstēt prasītāja slimības un ka viņa urīnpūšļa akmeņu izņemšanas operācija tiks ieplānota, tiklīdz būs izārstēts izgulējums.

67. Lodzas apgabaltiesa 2006. gada 23. oktobrī noraidīja Sedlces cietuma pārvaldnieka lūgumu izsniegt prasītājam vēlreiz pagaidu atbrīvošanas atļauju (lieta Nr. VI Kow 1499/06/Pr). Tiesa norādīja, ka 2006. gada 28. augustā prasītājs bija pārvests uz Lodzas cietumu, un uzskatīja, ka tur viņam tiek nodrošināta pienācīga fizioterapija. Tiesa atsaucās uz medicīnisko atzinumu, kuru 2006. gada 5. oktobrī izdeva Lodzas cietuma mediķi un kurā bija apstiprināts, ka prasītājam ir iespējams nodrošināt pienācīgu ārstēšanu cietuma sistēmā. Tiesa arī norādīja, ka iepriekšējā reizē, kad prasītājam bija izsniegta pagaidu atbrīvošanas atļauja, viņš bija ļaunprātīgi izmantojis uzticēšanos un noteiktā laikā neatgriezās cietumā.

4. Otrais apcietinājums Sedlces cietumā no 2006. gada 30. vai 31. oktobra līdz 2007. gada 21. martam

68. Prasītāju 2006. gada 30. vai 31. oktobrī ar cietuma sanitāro transportlīdzekli pārveda atpakaļ uz Sedlces cietumu.

69. Prasītāju 2006. gada 28. novembrī ātri izmeklēja Konstancinas [*Konstancin*] slimnīcā un pēc tam ar cietuma autobusu aizveda atpakaļ uz Sedlces cietumu.

70. Sedlces rajona Invaliditātes izvērtēšanas padome [*Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności*] 2006. gada 29. novembrī atzina, ka prasītāja invaliditātes pakāpe ir “būtiska” [*znaczny*], un apstiprināja, ka viņam ir jāatrodas pastāvīgā citas personas aprūpē, jo kustību traucējumu dēļ viņš pats nespēj pienācīgi sevi aprūpēt.

71. Lodzas Apelācijas tiesa 2006. gada 20. decembrī noraidīja pārsūdzību, ko prasītājs bija iesniedzis pret Lodzas apgabaltiesas 2006. gada 23. oktobra lēmumu, atzīstot, ka nolēmums bija pamatots (lieta Nr. II AKzw 872/06).

72. Prasītājam 2007. gada 1. martā veica rentgena izmeklēšanu, kurā atklājās, ka prasītājam ir trīs lieli urīnpūšļa akmeņi, kuru izmērs ir 2–3 cm.

5. Apcietinājums Varšavas–Mokotovas ieslodzījuma vietā no 2007. gada 21. marta līdz 24. aprīlim

73. Prasītāju 2007. gada 21. martā ar cietuma autobusu pārveda uz Varšavas–Mokotovas ieslodzījuma vietas slimnīcas ķirurģijas nodaļu. Viņam piedāvāja veikt izgulējuma vietas rekonstruēšanas operāciju. Prasītājs nezināmu iemeslu dēļ atteicās, un viņa brūci turpināja tikai apkopt.

74. Pēc tam prasītāju pārveda uz ieslodzījuma vietas galveno spārnu un viņa izgulējuma ārstēšanu turpināja ambulatori. Tika veiktas arī vairākas asins un urīna analīzes.

75. Prasītājs apgalvoja, un valdība neapstrīdēja, ka viņam reizi diennaktī izsniedza divas urīna nesaturēšanas paketes un reizi 2–4 nedēļās – vienu vienreizlietojamo katetru.

Tādēļ prasītājs uzskatīja, ka ir jāsamazina uzņemtās pārtikas un šķidruma daudzums, un viņam ģenitāliju apvidū radās izsitumi. Kad viņš sūdzējās par problēmu saistībā ar katetriem, ieslodzījuma vietas ārste viņam teica, ka visi kolēģi, ar kuriem viņa bija apspriedusies, piekrita, ka tādi katetri, kādus lietoja prasītājs, jāmaina tikai ik pēc dažām nedēļām.

76. Prasītājs apgalvoja, ka iepriekš minētā attieksme bija tīša. Tas bija veids, kā viņu sodīt par to, ka viņš bija rakstiski sūdzējies par attiecīgās ieslodzījuma vietas un cietumu amatpersonām un personālu. Tas bija paredzēts kā brīdinājums pārējiem ieslodzītajiem.

6. Otrais apcietinājums Lodzas cietumā no 2007. gada 24. aprīļa līdz 28. maijam

77. Prasītāju 2007. gada 24. aprīlī pārveda uz Lodzas cietuma slimnīcas uroloģijas nodaļu, kur viņa izgulējumu ārstēja, izmantojot lāzeru, un nodrošināja turpmāku veselības aprūpi. Viņam 2007. gada 30. aprīlī veica urīnpūšļa akmeņu operāciju. Turklāt prasītājam ievietoja īpašu Foleja [Foley] katetru.

78. Medicīnisko procedūru starplaikos prasītāju turēja cietuma galvenajā spārnā, kamerā, kas bija pielāgota tādu personu ar invaliditāti vajadzībām, kuras pārvietojas ratiņkrēslā.

79. Saskaņā ar 2007. gada 28. maija atzinumu prasītāja vispārējais veselības stāvoklis bija labs, kad viņu izrakstīja no slimnīcas. Minēto Foleja katetru bija ieteicams mainīt reizi divās nedēļās un izgulējumu dezinficēt un ārstēt cietuma izolatorā.

7. Trešais apcietinājums Sedlces cietumā no 2007. gada 28. maija līdz 2008. gada 18. jūnijam

80. Prasītāju 2007. gada 28. maijā ar cietuma sanitāro transportlīdzekli pārveda atpakaļ uz Sedlces cietumu.

81. Viņu ievietoja nesmēķētāju kamerā 2007. gada 19. jūnijā.

82. Lai no šīs kameras nokļūtu tualetē, viņam vajadzēja pārsēsties no ratiņkrēsla krēslā un no krēsla uz tualetes poda.

83. Sedlces apgabaltiesa 2007. gada 27. jūnijā noraidīja vēl vienu prasītāja lūgumu izsniegt viņam pagaidu atbrīvošanas atļauju (lieta Nr. III Kow 218/07/pr). Tiesa uzskatīja, ka saskaņā ar jaunākajiem pieejamiem medicīniskajiem atzinumiem cietuma sistēmā ir iespējams pienācīgi ārstēt prasītāju. Tā arī uzskatīja, ka iepriekšējā reizē, kad prasītājs bija atbrīvots no cietuma, viņš to ļaunprātīgi izmantoja un pēc noteiktā perioda beigām neatgriezās cietumā. Visbeidzot tiesa norādīja, ka, lai gan prasītājs ir spiests pārvietoties ratiņkrēslā, viņš tomēr izdarīja zādzību.

84. Sedlces apgabaltiesas priekšsēdētājs (*Prezes*) noraidīja prasītāja iesniegto iepriekš minētā lēmuma pārsūdzību, jo tā bija iesniegta pēc pārsūdzībai paredzētā termiņa beigām. Ļubļinas Apelācijas tiesa 2007. gada 30. oktobrī noraidīja pārsūdzību, ko prasītājs bija iesniedzis pret nolēmumu par viņa pārsūdzības noraidīšanu (lieta Nr. II AKzw 759/07).

85. Eksperts neirologs 2007. gada 15. oktobrī norīkoja prasītājam veikt muguras magnētisko rezonansi (MR).

86. Prasītājam bija augsta temperatūra 2007. gada 21. oktobrī. Tika izsaukta neatliekamā medicīniskā palīdzība, un viņam ievadīja pretdrudža un nomierinošas zāles.

87. Prasītājam pēkšņi sāka sāpēt mugura 2007. gada 19. novembrī. Cietuma ārsts viņu izmeklēja un ievadīja pretsāpju līdzekļus.

88. Prasītājam 2008. gada 2. janvārī Sedlces reģionālā slimnīcā veica muguras magnētisko rezonansi.

89. Prasītāju 2008. gada 10. janvārī ar cietuma autobusu pārveda uz slimnīcu Konstancinā, kur viņu izmeklēja neiroortopēds, kurš ieteica veikt muguras operāciju. Pēc tam prasītāju ar cietuma autobusu aizveda atpakaļ uz Sedlces cietumu.

90. Prasītāju 2008. gada 6. februārī pārveda uz Sedlces cietuma IX spārnu.

91. Vēlāk viņu pārveda uz IV spārnu un ievietoja netīrā kamerā kopā ar smēķētājiem, un saskaņā ar prasītāja teikto šī kamera nebija pielāgota personu ar invaliditāti vajadzībām. Valdība šo apgalvojumu neapstrīdēja.

8. Prasītāja atbrīvošana no cietuma

92. Prasītājam 2008. gada 18. jūnijā izsniedza pagaidu atbrīvošanas atļauju līdz 2008. gada 28. decembrim. Tiesa uzskatīja, ka viņam steidzami bija nepieciešama operācija un pēc tās – fizioterapija. Pēc šīs dienas tiesa šo atļauju vēl trīs reizes pagarināja – 2008. gada 1. decembrī, 2009. gada 18. jūnijā un 2009. gada 7. decembrī –, lai prasītājam varētu veikt vēl citas operācijas un uroloģisko ārstēšanu. Tiesa arī uzskatīja, ka prasītāja uzvedība ārpus cietuma bija laba. Prasītāja pagaidu atbrīvošana ilga līdz 2010. gada 18. jūnijam.

93. Sedlces rajona tiesa 2010. gada 19. jūnijā, pamatojoties uz eksperta ķirurga viedokli, apturēja soda piemērošanu prasītājam, līdz būs novērstas viņa veselības problēmas, kuru dēļ bija nepieciešama ķirurģiska iejaukšanās (lieta Nr. II K 538/05, II 2 Ko 1250/10).

94. Kopš izlaišanas no cietuma prasītājs ārstējās, tostarp viņam veica fizioterapiju un periodiski ievietoja slimnīcā.

C. Prasītāja darbības saistībā ar viņa apcietinājuma apstākļiem

1. Sūdzības ombudam un cietuma amatpersonām

95. Prasītājs 2006. gada 12. maijā sūdzējās ombudam [*Rzecznik Praw Obywatelskich*] par cietumā sniegtās veselības aprūpes kvalitāti.

96. Ombuds 2006. gada 10. oktobrī informēja prasītāju par viņa pieprasījumu rezultātiem: laikā, kad prasītājs atradās ieslodzījumā Sedlces cietumā, viņš bija tiesīgs katru dienu mazgāties vannā un saņemt četras urīna nesaturēšanas paketes, un viņu daudzas reizes izmeklēja ķirurgi, ortopēdi un neirologi. Ombuds sniedza arī īsu kopsavilkumu par prasītājam nodrošināto veselības aprūpi, jo īpaši fizioterapiju Lodzas cietumā, un secināja, ka tā bija atbilstoša prasītāja vajadzībām.

97. Pēc tam, kad ombuds 2007. gada 29. maijā saņēma vēl vienu sūdzību, viņš 2007. gada 27. septembrī lūdza Reģionālai cietumu dienestu inspekcijai [*Okręgowy Inspektorat Służby Więziennej*] sniegt viņam ziņas par prasītāja apcietinājuma apstākļiem.

98. Minētā inspekcija 2007. gada 9. novembrī informēja ombudu, ka saskaņā ar tās rīcībā esošo informāciju kopš 2005. gada 2. septembra, kad prasītājs nokļuva apcietinājumā Sedlces cietumā, viņam ir bijusi nodrošināta pienācīga veselības aprūpe. Inspekcija norādīja, ka prasītājam joprojām ciešanas radīja sens izgulējums, kas dzīja lēni, bet viņam katru dienu mainīja pārsējus. Inspekcija turklāt piebilda, ka prasītājs vienreiz nepiekrita izgulējuma likvidēšanai ķirurģiskā ceļā. Tā norādīja, ka prasītājam izoperēja urīnpūšļa akmeņus un ka ieslodzījuma laikā viņu daudzas reizes ārstēja ambulatori. Visbeidzot inspekcija paskaidroja, ka Sedlces cietums ir celts 1844. gadā, un atzina, ka kameras nav piemērotas ieslodzīto ar invaliditāti vajadzībām vai ratiņkrēslu lietošanai. Lai varētu pārveidot vai modificēt cietuma ēkas, ir jāsaņem Reģionālā vēstures pieminekļu inspektora [*Wojewódzki Konserwator Zabytków*] atļauja. Inspekcija nenorādīja, vai ir iesniegts pieprasījums šādas atļaujas saņemšanai.

2. Tiesvedība krimināllietā pret Sedlces cietuma amatpersonām (lieta Nr. 1 Ds 1261/06 un II Kp 481/06)

99. Sedlces apgabala prokurors 2006. gada 29. jūnijā atteicās izmeklēt prasītāja veselības aprūpes apstākļus apcietinājumā. Prokurors uzskatīja, ka prasītājam tika nodrošināta pienācīga veselības aprūpe un ka prasītājs pats dažreiz atteicās no viņam piedāvātajām operācijām. Prokurors arī norādīja, ka Sedlces cietuma amatpersonas pieprasīja prasītāja pārvešanu uz Lodzas cietumu, lai viņam varētu nodrošināt fizioterapiju.

100. Sedlces rajona tiesa 2006. gada 11. decembrī noraidīja pārsūdzību, ko prasītājs bija iesniedzis pret šo lēmumu. Tiesa vēlreiz apstiprināja prokurora argumentus un norādīja, ka šajā laikā prasītājs ir bijis pārvests uz Lodzas cietumu, kur viņam nodrošināja rehabilitāciju speciālista uzraudzībā.

D. Attiecīgās valsts tiesību normas un prakse

101. Valsts tiesību normas un prakse saistībā ar veselības aprūpi un ieslodzījuma apstākļiem cietumos un ieslodzījuma vietās ir izklāstītas Tiesas spriedumos lietās “Kaprikovskis [*Kaprykowski*] pret Poliju” (2009. gada 3. februāra spriedums Nr. 23052/05, 36.–39. punkts), “Slavomirs Musials [*Slawomir Musial*] pret Poliju” (2009. gada 20. janvāra spriedums Nr. 28300/06, 48.–61. punkts) un “Orhovskis [*Orchowski*] pret Poliju” (2009. gada 13. oktobra spriedums Nr. 17885/04, 75.–85. punkts). Jaunāki apsvērumi ir aprakstīti Tiesas lēmumā lietā “Lataks [*Latak*] pret Poliju” (2010. gada 12. oktobra spriedums Nr. 52070/08, 25.–54. punkts).

102. Attiecībā uz noteikumiem par personu ar invaliditāti turēšanu apcietinājumā Kriminālsodu izpildes kodeksa (“Kodekss”) 96. pants nosaka “terapeitisku režīmu”, kādā sodus var izciest tās notiesātās personas ar garīgu vai fizisku invaliditāti, kurām nepieciešama ārstēšana speciālista uzraudzībā, jo īpaši fiziskās vai garīgās veselības aprūpe vai rehabilitācija.

103. Turklāt Kodeksa 97. panta 1. punkts paredz, ka attiecībā uz ieslodzītajiem, kas sodu izcieš terapeitiskajā režīmā, amatpersonām savā rīcībā *inter alia* jāņem vērā vajadzība sagatavot šos ieslodzītos pašpietiekamai dzīvei. Kodeksa 2. punkts paredz, ka cietumsoda izpilde jāpielāgo ieslodzītā vajadzībām attiecībā uz veselības aprūpi, higiēnu un sanitāriju. Visbeidzot 3. punkts paredz, ka notiesātajām personām, kurām vairs nav nepieciešama ārstēšana speciālista uzraudzībā, jāpiemēro cits atbilstošs cietuma režīms.

104. Pamatojoties uz Kodeksa 249. pantu, tieslietu ministrs 2003. gada 25. augustā izdeva Rīkojumu par pirmstiesas apcietinājuma piespriešanas un izpildes prakses kodeksu [*Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości w sprawie regulaminu organizacyjno-porządkowego wykonywania tymczasowego aresztowania*] (“2003. gada rīkojums par pirmstiesas apcietinājumu”) un Rīkojumu par ieslodzījuma piespriešanas un izpildes prakses kodeksu [*Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości w sprawie regulaminu organizacyjno-porządkowego wykonywania kary pozbawienia wolności*] (“2003. gada rīkojums par ieslodzījumu”). Abi rīkojumi stājās spēkā 2003. gada 1. septembrī.

105. Gan 2003. gada rīkojumā par pirmstiesas apcietinājumu, gan 2003. gada rīkojumā par ieslodzījumu ir noteikts, ka pirmstiesas apcietinājuma izpildei jānotiek ieslodzījuma vietās, bet apcietinājuma piemērošanai pēc notiesāšanas – cietumos. Tomēr abos rīkojumos ir noteikti arī izņēmumi standarta apcietinājuma režīmā.

106. 28. pants 2003. gada rīkojumā par pirmstiesas apcietinājumu un 26. pants 2003. gada rīkojumā par ieslodzījumu paredz, ka ieslodzījuma vietas vai cietuma pārvaldnieks pēc ārsta lūguma vai pēc apspriešanās ar ārstu var noteikt nepieciešamos izņēmumus pirmstiesas apcietināšanas vai ieslodzījuma režīmā, kas noteikts attiecīgajā prakses kodeksā, ciktāl šie izņēmumi ir pamatoti, ņemot vērā attiecīgās apcietinātās personas veselības stāvokli. Šie noteikumi attiecas uz apcietinātajiem ar fizisku invaliditāti.

107. Polijas tiesību akti sīkāk nereglamentē personu ar invaliditāti apcietinājumu.

E. Starptautiskie tiesību akti un prakse

Ministru komitejas Ieteikums Rec(2006)2 dalībvalstīm par Eiropas cietumu noteikumiem (pieņemts 2006. gada 11. janvārī)

108. Šis ieteikums paredz:

“Ministru komiteja, ievērojot Eiropas Padomes statūtu 15.b panta noteikumus,

ņemot vērā Eiropas Cilvēktiesību konvenciju un Eiropas Cilvēktiesību tiesas praksi,

(..)

uzsverot to, ka brīvības atņemšanas sodu piemērošana un izturēšanās pret ieslodzītajiem liek ievērot drošības, aizsardzības un disciplīnas prasības, vienlaikus nodrošinot arī tādas ieslodzījuma apstākļus, kas nav cilvēka cieņu aizskaroši, un piedāvājot ieslodzītajiem jēgpilnas profesionālās darbības un rehabilitācijas programmas, tādējādi sagatavojot viņus reintegrācijai sabiedrībā,

(..)

iesaka dalībvalstu valdībām:

- izstrādājot tiesību aktus, veidojot politiku un ieviešot praksi, ievērot normas, kas pievienotas šim ieteikumam, ar ko aizstāj Ministru komitejas Ieteikumu Nr. R (87) 3 par Eiropas cietumu noteikumiem;

(..)”

Ieteikuma Rec (2006) 2 papildinājums

“Pamatprincipi

1. Pret visām personām, kurām atņemta brīvība, izturas, ievērojot viņu cilvēktiesības.

2. Personas, kurām atņemta brīvība, saglabā visas tiesības, izņemot tās, kas tām likumīgi atņemtas ar lēmumu, ar kuru tām piespriests sods vai piemērots apcietinājums.

3. Personām, kurām atņemta brīvība, nosaka minimālos nepieciešamos ierobežojumus, kas ir samērīgi ar likumīgo mērķi, kura sasniegšanai tie noteikti.

(..)

39. Cietuma administrācija rūpējas par visu tās pārziņā esošo ieslodzīto veselību.

(..)

40.3. Ieslodzītajiem, nediskriminējot tos tiesiskā statusa dēļ, ir pieejami valstī pieejamie veselības aprūpes pakalpojumi.

(..)

41.1. Katrā ieslodzījuma vietā ir pieejami vismaz viena kvalificētas ārstniecības personas pakalpojumi.

41.2. Veic attiecīgus pasākumus, lai pastāvīgi nodrošinātu to, ka ārkārtas gadījumos nekavējoties ir pieejama kvalificētas ārstniecības personas palīdzība.

41.3. Ja ieslodzījuma vietā uz pilnu slodzi nav nodarbināta ārstniecības persona, tad to regulāri apmeklē nepilnas slodzes ārstniecības persona.

41.4. Visās ieslodzījuma vietās strādā darbinieki, kas pienācīgi sagatavoti veikt veselības aprūpi.

(..)

43.1. Ārstniecības persona rūpējas par ieslodzīto fizisko un garīgo veselību un, ievērojot nosacījumus un apmeklējumu biežumu, kas atbilst veselības aprūpes standartiem ārpus ieslodzījuma vietas, apmeklē visus slimos ieslodzītos un visus tos ieslodzītos, kuri sūdzas par saslimšanu vai miesas bojājumiem, kā arī ikvienu ieslodzīto, kuram nepieciešama īpaša uzmanība.

43.2. Ārstniecības persona vai kvalificēta medicīnas māsa, kas strādā minētās ārstniecības personas pakļautībā, pievērš īpašu uzmanību to ieslodzīto veselībai, kuri tiek turēti vienieslodzījuma kamerās, katru dienu apmeklē šos ieslodzītos un nekavējoties sniedz tiem medicīnisko palīdzību un nodrošina to ārstēšanu, ja to lūdz minētie ieslodzītie vai ieslodzījuma vietas darbinieki.

43.3. Ja ārstniecības persona uzskata, ka ilgstoša atrašanās ieslodzījumā vai ieslodzījuma apstākļi, tostarp arī apstākļi vienieslodzījuma kamerās, nopietni apdraud kāda ieslodzītā fizisko vai garīgo veselību, tā par to ziņo ieslodzījuma vietas direktoram.

44. Ārstniecības persona vai cita kompetenta amatpersona regulāri pārbauda šādus ieslodzījuma aspektus un piemērotos gadījumos vāc informāciju par tiem, izmantojot arī citus līdzekļus, kā arī saistībā ar tiem konsultē ieslodzījuma vietas direktoru:

(..)

b. ieslodzīto higiēna, higiēna un tīrība ieslodzījuma vietā;

c. sanitārija, apkure, apgaismojums un ventilācija ieslodzījuma vietā, un

d. ieslodzīto apģērba un gultas piederumu piemērotību un tīrību.

45.1. Ieslodzījuma vietas direktors izskata ziņojumus un ieteikumus, ko atbilstoši 43. un 44. noteikumam iesniedz ārstniecības persona vai cita kompetentā amatpersona, un, ja piekrīt izteiktajiem ieteikumiem, nekavējoties veic pasākumus, lai tos īstenotu.

45.2. Ja ārstniecības personas ieteikumi neietilpst ieslodzījuma vietas direktora kompetencē vai ja direktors tiem nepiekrīt, viņš ārstniecības personas ieteikumus kopā ar savu ziņojumu nekavējoties iesniedz augstākai iestādei.

Veselības aprūpes nodrošināšana

46.1. Slimos ieslodzītos, kuriem nepieciešama tādu speciālistu palīdzība, kas ieslodzījuma vietā nav iespējama, pārvieto uz specializētām ārstniecības iestādēm.

46.2. Ja ieslodzījuma vietām ir pašām savas slimnīcas telpas, tajās netrūkst personāla un aprīkojuma, lai pienācīgi aprūpētu hospitalizētos ieslodzītos un nodrošinātu tiem pienācīgu ārstēšanu.

(..)”

JURIDISKAIS PAMATOJUMS

I. IESPĒJAMĀIS KONVENCIJAS 3. PANTA PĀRKĀPUMS

109. Prasītājs sūdzējās, ka pretrunā Konvencijas 3. pantam viņa aprūpe un apcietinājuma apstākļi no 2001. gada 7. janvāra līdz 2001. gada 28. februārim, no 2003. gada 1. septembra līdz 2004. gada 26. maijam un no 2005. gada 2. septembra līdz 2008. gada 18. jūnijam bija nesaderīgi ar viņa īpašajām vajadzībām, proti, paraplēģiju. Šis noteikums paredz:

“Nevienu nedrīkst spīdzināt vai cietsirdīgi vai pazemojoši ar viņu apieties vai sodīt.”

A. Pieņemamība

1. Valdības sākotnējie iebildumi

110. Valdība izvirzīja divus sākotnējos iebildumus, apgalvojot, ka prasītājs nebija izmantojis visus savā valstī pieejamos tiesību aizsardzības līdzekļus un ka viņa prasības pieteikums attiecībā uz viņa apcietinājumu līdz 2005. gada septembrim ir nepieņemams, jo tas neatbilst sešu mēnešu noteikumam Konvencijas 35. panta 1. punkta izpratnē.

a) Valstī pieejamo tiesību aizsardzības līdzekļu pilnīga izmantošana

i) Valdība

111. Valdība atzina, ka pirms prasības pieteikuma iesniegšanas Tiesā prasītājs bija iesniedzis vairākas sūdzības dažādām valsts amatpersonām par cietumā sniegtās veselības aprūpes kvalitāti. Tomēr valdība apgalvoja, ka prasītājam bija jāierosina arī attiecīga civiltiesiskā prasība, pieprasot kompensāciju saistībā ar viņa personas tiesību, proti, tiesību uz cieņu un veselību, pārkāpumiem saskaņā ar Civilt kodeksa 23. un 24. pantu, to lasot kopā ar šā paša kodeksa 448. pantu.

112. Atsaucoties uz Tiesas lēmumiem par prasības pieteikuma nepieņemamību lietās “Lataks pret Poliju” (2010. gada 12. oktobra Lēmums Nr. 52070/08) un “Noha [*Nocha*] pret Poliju” (2011. gada 27. septembra Lēmums Nr. 21116/09), valdība norādīja, ka pēc prasītāja atbrīvošanas no cietuma 2008. gada 18. jūnijā (kad vairs nepastāvēja situācija, kurā varēja būt pārkāpts Konvencijas 3. pants) iepriekš minētā civiltiesiskā prasība būtu bijis efektīvs tiesību aizsardzības līdzeklis, ja tā būtu iesniegta noteiktajā trīs gadu periodā.

113. Tāpēc saskaņā ar Konvencijas 35. panta 1. punktu valdība lūdza Tiesu noraidīt prasības pieteikumu, pamatojoties uz to, ka nebija izmantoti visi valstī pieejamie tiesību aizsardzības līdzekļi.

ii) Prasītājs

114. Prasītājs nekommentēja valdības sākotnējos iebildumu.

iii) Tiesa

115. Noteikums par visu valstī pieejamo tiesību aizsardzības līdzekļu izmantošanu Konvencijas 35. panta 1. punktā paredz, ka prasītājam parastā ceļā ir jāizmanto pieejamie tiesību aizsardzības līdzekļi, kas ir pietiekami, lai atlīdzinātu par iespējami pieļautajiem pārkāpumiem. Attiecīgajiem tiesību aizsardzības līdzekļiem katrā ziņā jābūt pietiekamiem ne tikai teorētiski, bet arī praktiski, jo citādi tie nebūt pietiekami pieejami un efektīvi.

Attiecībā uz visu valstī pieejamo tiesību aizsardzības līdzekļu izmantošanu ir pierādīšanas pienākums. Ja valdība apgalvo, ka nav izmantoti visi tiesību aizsardzības līdzekļi, tai ir pienākums pārliecināt Tiesu, ka neizmantotais tiesību aizsardzības līdzeklis patiešām attiecīgajā laikā bija efektīvs ne tikai teorētiski, bet arī praktiski, proti, ka tas bija pieejams, varēja apmierināt prasītāja sūdzības un ka pastāvēja pietiekamas izredzes, ka iznākums būs veiksmīgs. Tomēr, kad šis pienākums ir izpildīts, prasītājam ir jāpierāda vai nu, ka valdības norādītais tiesību aizsardzības līdzeklis patiešām bija izmantots, vai arī ka noteikta iemesla dēļ tas bija nepietiekams vai neefektīvs konkrētajos lietās apstākļos, vai ka pastāvēja īpaši apstākļi, kuru dēļ šī prasība viņam nebija jāizpilda.

Turklāt 35. panta 1. punkts jāpiemēro elastīgi un ne pārāk formāli. Tas nozīmē, ka cita starpā ir jāņem vērā ne tikai tas, vai attiecīgās Līgumslēdzējas valsts tiesiskajā sistēmā pastāvēja kādi oficiāli tiesību aizsardzības līdzekļi, bet arī kopējā tiesiskā un politiskā situācija, kādos tie darbojās, kā arī prasītāja personiskie apstākļi (citu autoritatīvu spriedumu starpā sk. iepriekš minēto spriedumu lietā “Akdivars [*Akdivar*] un citi pret Turciju”, 66.–69. punktu), iepriekš minēto spriedumu Orhovska lietā, 105.–106. punktu, un iepriekš minēto spriedumu Norberta Sikorska lietā, 110. punktu).

116. Tiesa norāda, ka principā to, vai ir bijuši izmantoti visi valstī pieejamie tiesību aizsardzības līdzekļi, novērtē, ņemot vērā, kurā datumā prasības pieteikums ir iesniegts Tiesā (sk. 109. punktu iepriekš minētajā spriedumā Orhovska lietā un 87. punktu spriedumā lietā “Dēmopols [*Demopoulos*] un citi pret Turciju” [*GC*] (lēm.) Nr. 46113/99, ECT 2010-...). Tomēr Tiesa daudzas reizes ir lēmusi, ka noteikumam var piemērot izņēmumus, kas ir pamatoti ar lietas konkrētiem apstākļiem (sk. iepriekš minēto punktu spriedumā lietā “Dēmopols un citi pret Turciju” un attiecīgi tajos minēto judikatūru). Šādi izņēmumi noteikti ir situācijas, kurās pēc tam, kad Tiesa, skatot lietu pēc būtības, ir izdevusi pilotspriedumu, konstatējot sistēmiskus Konvencijas pārkāpumus, atbildētāja valsts nodrošina tādu tiesību aizsardzības līdzekli, kuru līdzīgā situācijā nokļuvušās personas var izmantot, lai pieprasītu novērst valsts līmeņa pārkāpumus (sk. iepriekš minēto spriedumu lietā “Dēmopols un citi”, 87.–88. punktu, spriedumu lietā “Bronēvskis [*Broniowski*] pret Poliju” [*GC*], Nr. 31443/96, 191.–193. punktu, ECT 2004-V, un 2010. gada 23. septembra spriedumus lietā “Nagovicins [*Nagovitsyn*] un Nalgijevs [*Nalgiyev*] pret Krieviju”, Nr. 27451/09 un 60650/09, 25.–26. punktu un 33.–44. punktu).

117. Divi pilotspriedumi, kuros skatīta lieta pēc būtības, attiecībā uz dzīves apstākļiem Polijas apcietinājuma iestādēs tika pieņemti 2009. gada 13. oktobrī iepriekš minētajā Orhovska lietā

un Norberta Sikorska lietā (“Norberts Sikorskis pret Poliju”, 2009. gada 22. oktobra spriedums Nr. 17599/05). Šajos spriedumos Tiesa lēma, ka pārāk lielais ieslodzīto skaits Polijas aizturēšanas iestādēs tajā laikā bija struktūras problēma, kas mazināja jebkura valstī pieejamā tiesību aizsardzības līdzekļa efektivitāti, jo tie bija tikai teorētiski un iluzori un nespēja apmierināt prasītāja sūdzību (sk. turpat 111. punktu). Tomēr Tiesa norādīja, ka iespējamais pārkāpums vairs neturpinājās un tāpēc nevar tikt novērsts retrospektīvi un vienīgais atlīdzināšanas līdzeklis bija mantiska kompensācija. Šādās situācijās, ņemot vērā subsidiaritātes principu, nav izslēdzams, ka tiem pieteikuma iesniedzējiem, kas sūdzējās par pazemojošu attieksmi apcietinājuma apstākļu dēļ, vispirms vajadzēja ierosināt valdības minēto civiltiesisko prasību (sk. turpat 109. punktu).

118. Jaunākajos lēmumos par prasības pieteikuma nepieņemamību Lataka lietā (minēta iepriekš) un Nohas lietā (minēta iepriekš), kuras norādīja valdība, Tiesa skaidri apstiprināja, ka saistībā ar apcietinājuma apstākļiem turpmākajos Tiesai iesniegtajos prasības pieteikumos, kuri vēl nav atzīti par pieņemamiem, ir lietderīgi novērtēt valdības minētā tiesību aizsardzības līdzekļa piemērotību esošajā situācijā, proti, laikā, kad Tiesa skata attiecīgo lietu.

Tādējādi Tiesa ņēma vērā faktu, ka dienā, kad tā pieņēma spriedumu Lataka lietā, neizskatīta vēl bija 271 lieta, kas pēc būtības bija līdzīga: prasītāji apgalvoja, ka ir pārkāpts 3. pants, jo dažādos laikos un dažādos periodos viņus bija skārusi tā pati struktūras problēma – viņi bija turēti pārapsūdzotās kamerās, antisanitāros apstākļos (sk. 84. punktu iepriekš minētajā Lataka lietā).

119. Atzinusi, ka civiltiesiska prasība saskaņā ar Civilkodeksa 24. pantu, kas lasāms kopā ar 448. pantu, no 2010. gada 17. marta varētu būt uzskatāma par “efektīvu tiesību aizsardzības līdzekli” Konvencijas 35. panta 1. punkta izpratnē, un ņemusi vērā šādas prasības iesniegšanai noteikto trīs gadu termiņu, Tiesa lēma, ka būtībā visās lietās, kurās 2008. gada jūnijā iespējamie pārkāpumi ir vai nu novērsti, nodrošinot prasītājam Konvencijai atbilstošus apstākļus, vai arī izbeigti *ipso facto*, jo prasītājs ir atbrīvots no cietuma, attiecīgajiem prasītājiem bija jāierosina civiltiesiskā prasība saistībā ar viņu personas tiesību pārkāpumiem un jāpieprasa kompensācija (sk. turpat 85. punktu).

120. Tiesa apstiprina, ka konkrētajos apstākļos, uz kuriem attiecas prasību pieteikumi, kas iesniegti pēc pilotsprieduma izdošanas Orhovska lietā un ir saistīti ar ieslodzīto pārbīvētību Polijas cietumos un ieslodzījuma vietās (ko Tiesa uzskata par struktūras problēmu periodā no 2000. gada vismaz līdz 2008. gada vidum) (sk. 147. punktu iepriekš minētajā Orhovska lietā), prasītājam, kas iesniedza prasības pieteikumu Tiesā laikā, kad civiltiesisko prasību saskaņā ar Civilkodeksa 24. pantu, kas lasāms kopā ar 448. pantu, nevarēja uzskatīt par “efektīvu tiesību aizsardzības līdzekli” Konvencijas 35. panta izpratnē, proti, līdz 2010. gada 17. martam (sk. iepriekš minēto spriedumu Lataka lietā, 85. punktu, un 118. punktu iepriekš), principā nevar prasīt, lai tas būtu izmantojis šo tiesību aizsardzības līdzekli, ja laikā, kad Tiesa skata šo lietu, attiecībā uz konkrēto civiltiesisko prasību nav iestājies noilgums (sk. 2012. gada 31. maija spriedumu lietā “Gživačevskis [*Grzywaczewski*] pret Poliju”, Nr. 18364/06, 66. punktu, 2011. gada 26. jūlija spriedumu lietā “Musjaleks [*Musiatek*] un Bačinskis [*Baczyński*] pret Poliju”, Nr. 32798/02, 113. un 114. punktu, un 2011. gada 20. septembra spriedumu lietā “Miroslavs Zeļinskis [*Miroslaw Zieliński*] pret Poliju”, Nr. 3390/05, 46. punktu, un arī salīdzinājumam iepriekš minēto lēmumu par prasības pieteikuma nepieņemamību Nohas lietā un 2012. gada 23. oktobra spriedumu lietā “Pustelņiks [*Pustelnik*] pret Poliju” (lēm.), Nr. 37775/09).

121. Turklāt Tiesa ir lēmusi pēc būtības arī divās lietās pret Poliju, kurās prasītāji bija ieslodzītie, kam diagnosticēti nopietni veselības traucējumi un kas, tāpat kā prasītājs šajā lietā, sūdzējās, ka neatbilstošas veselības aprūpes, pārāk liela ieslodzīto skaita un sliktu sadzīves apstākļu dēļ viņiem apcietinājuma laikā ir radušās sāpes un ciešanas (sk. iepriekš minēto spriedumu Gživačevska lietā un 111. un 112. punktu iepriekš minētajā spriedumā Musjaleka lietā). Šajos spriedumos tika lemts, ka reāli prasītāja situāciju varēja labot, izmantojot vienīgi tādu tiesību aizsardzības līdzekli, ar kura palīdzību iespējams panākt kompensāciju par pilnīgi visu prasītāja sūdzību, nevis tikai atsevišķiem tās aspektiem (sk. iepriekš minēto spriedumu Gživačevska lietā, 63.–69. punktu, un iepriekš minēto spriedumu Musjaleka lietā, 111. un 112. punktu, salīdzinājumā ar 2009. gada 20. janvāra spriedumu lietā “Slavomirs Musjals pret Poliju”, Nr. 28300/06, 80. punktu).

122. Ņemot to vērā, Tiesa skatīs valdības formulētos sākotnējos iebildumus šajā lietā un lems, vai prasītājam papildus jau izmantotajiem tiesību aizsardzības līdzekļiem bija jāizmanto arī attiecīgais civiltiesību aizsardzības līdzeklis, vai nu pirms viņš iesniedza Tiesā savu prasības pieteikumu, vai kādā vēlākā tiesvedības posmā.

123. Sākumā jāņem vērā, ka šajā lietā sūdzība par 3. panta pārkāpumu ir divkārša. Prasītājs, kurš sirgst ar paraplēģiju un ir spiests pārvietoties ratiņkrēslā un kuram ir nopietni urīnizvadkanāla un anālā sfinktera muskuļu darbības traucējumi, sūdzējās, ka apcietinājuma laikā viņam sniegtā veselības aprūpe un kopšana bija neatbilstoša. Paralēli viņš sūdzējās par pārāk lielo ieslodzīto skaitu un no tā izrietošajiem sliktajiem dzīves un higiēnas apstākļiem cietumā, kas neatbilda standartam, kurš nepieciešams personām, kam ir tāds veselības stāvoklis kā viņam. Prasītājs apgalvoja, ka šī situācija apcietinājuma laikā viņam radīja sāpes un ciešanas.

124. Prasītājam bija liegta brīvība trīs dažādos periodos – no 2001. gada 7. janvāra līdz 28. februārim, no 2003. gada 1. septembra līdz 2004. gada 26. maijam un no 2005. gada 2. septembra līdz 2008. gada 18. jūnijam (sk. iepriekš 8.–11., 15.–29. un 33.–68. punktu). 2007. gada 20. septembrī, kad jau bija pagājuši divi gadi no trešā apcietinājuma perioda un gandrīz gadu pirms viņa faktiskās atbrīvošanas, viņš Tiesā iesniedza prasības pieteikumu.

125. Tātad viņa lietas faktiskie apstākļi divos svarīgos aspektos atšķiras no tā prasības pieteikuma faktiskajiem apstākļiem, uz kuru valdība atsaucās, pamatojot savu iebildumu par visu pieejamo tiesību aizsardzības līdzekļu neizmantošanu (sk. iepriekš minēto spriedumu Nohas lietā).

Nohas lietā prasītājs, apcietinātais, kurš sirga ar epilepsiju, savu sūdzību par 3. panta pārkāpumu pamatoja ne tikai ar apgalvojumu, ka apcietinājuma laikā viņam ciešanas radīja vispārējie apcietinājuma apstākļi un viņa slimības neatbilstoša ārstēšana, bet arī apgalvojumu, ka šie faktori būtiski un ilgtermiņā kaitēja viņa veselībai. Tiesa uzskatīja, ka tas nebija nedz tās uzdevums, nedz tā bija pilnvarota iegūt un izskatīt nepieciešamos pierādījumus, lai lemtu par to, vai pastāvēja cēloņsakarība starp prasītāja ārstēšanu cietumā un viņa veselības stāvokli pēc izlaišanas no cietuma. Turklāt bija būtiski arī tas, ka prasītājs prasības pieteikumu Tiesā iesniedza 2009. gada sākumā, septiņus mēnešus pēc viņa apcietinājuma sākuma un mazāk nekā trīs mēnešus pirms tā beigām. Pats svarīgākais ir tas, ka laikā, kad Tiesa skatīja lietu, prasītājam vēl bija laiks iesniegt civiltiesisko prasību saskaņā ar 23. pantu, kas lasāms kopā ar Civilkodeksa 417. un 448. pantu, lai pieprasītu kompensāciju par iespējamo pārkāpumu. Tiesa uzskata, ka šajos konkrētajos prasītāja lietas apstākļos civiltiesību aizsardzības līdzekļi patiešām šķiet piemēroti (sk. iepriekš minēto spriedumu Nohas lietā).

126. Tomēr Tiesa uzskata, ka atzinums, ko tā pieņēma pilotspriedumos Orhovska un Norberta Sikorska lietā (sk. iepriekš 117. punktu), proti, ka ar pārāk lielo ieslodzīto daudzumu saistītā struktūras problēma samazināja jebkura tolaik valstī pieejamā tiesību aizsardzības līdzekļa efektivitāti, vienlīdz attiecas arī uz šo lietu, ciktāl šī lieta skar prasītāja apcietinājumu, kas ar pārtraukumiem ilga no 2001. gada janvāra līdz 2008. gada jūnijam, jo īpaši ņemot vērā, ka valdība un cietuma amatpersonas skaidri atzina Polijas apcietinājuma iestāžu pārblīvētības sistēmiskumu attiecīgajā laikā (sk. iepriekš minēto spriedumu Orhovska lietā, 146. punktu, un iepriekš minēto spriedumu Norberta Sikorska lietā, 148. punktu).

127. Ir jāuzsver, ka šajā lietā prasītājs bija iesniedzis vairākas sūdzības cietuma amatpersonām, ombudam un prokuroram saistībā ar apcietinājuma apstākļiem un nodrošināto veselības aprūpi. Turklāt viņš iesniedza daudzus lūgumus atbrīvot viņu no cietuma veselības stāvokļa dēļ (sk. iepriekš 32., 35., 42., 43., 44., 47., 49., 52., 56., 61. un 83.–88. punktu). Tiesa uzskata, ka, veicot šīs darbības, prasītājs pietiekami pievērsa cietuma amatpersonu uzmanību viņa sadzīves apstākļu un cietumā nodrošinātās veselības aprūpes saderīgumam ar viņa veselības stāvokli.

128. Visbeidzot šajā lietā situācija, kurā varēja būt noticis 3. panta pārkāpums, beidzās 2008. gada 18. jūnijā, kad prasītāju atbrīvoja no Sedlces cietuma. Tiesa uzskata, ka, tā kā attiecīgajai civiltiesiskajai prasībai saskaņā ar Civilt kodeksa 24. un 448. pantu, kuru saskaņā ar valdības teikto prasītājs varēja ierosināt, pieprasot kompensēt viņa personas tiesību, tostarp tiesību uz cieņu un veselību, pārkāpumu, ir iestājies trīs gadu noilgums, pašlaik nevar prasīt, lai prasītājs izmanto šo tiesību aizsardzības līdzekli (sk. iepriekš 120. punktu un tur minētās atsaucis).

129. Attiecīgi Tiesa noraida valdības sākotnējos iebildumu par visu valstī pieejamo tiesību aizsardzības līdzekļu neizmantošanu.

b) Neatbilstība sešu mēnešu noteikumam

i) Valdība

130. Valdība apgalvoja arī to, ka prasītājs atradās ieslodzījumā trīs atsevišķos periodos ar ilgiem starplaikiem, kuros viņš bija brīvībā (no 2001. gada 7. janvāra līdz 28. februārim, no 2003. gada 1. septembra līdz 2004. gada 26. maijam un no 2005. gada 2. septembra līdz 2008. gada 18. jūnijam). Tāpēc apstākļus viņa apcietinājuma laikā nevajadzētu uzskatīt par nepārtrauktiem.

131. Tāpēc valdība lūdza Tiesai atzīt par nepieņemamu un noraidīt saskaņā ar Konvencijas 35. panta 1. un 4. punktu to prasības pieteikuma daļu, kas attiecās uz pirmo un otro prasītāja ieslodzījuma periodu (no 2001. gada 7. janvāra līdz 28. februārim un no 2003. gada 1. septembra līdz 2004. gada 26. maijam), jo prasībai attiecībā uz šiem periodiem jau bija iestājies noilgums.

ii) Prasītājs

132. Prasītājs nekommentēja šo valdības sākotnējo iebildumu.

iii) Tiesa

133. Tiesa atkārtoti norāda, ka 35. pantā noteiktā sešu mēnešu termiņa nolūks ir veicināt tiesisko noteiktību, lai nodrošinātu, ka lietas attiecībā uz jautājumiem, kam piemēro

Konvenciju, tiktu izskatītas saprātīgā termiņā un iepriekš pieņemtos lēmumus nevarētu apstrīdēt neierobežoti ilgi. Gadījumos, kad situācija turpinās, šis sešu mēnešu periods sākas pēc situācijas izbeigšanas. Jēdziens “situācija turpinās” nozīmē tādus apstākļus, kuros valsts nepārtrauktas darbības vai bezdarbības rezultātā prasītājs ir nokļuvis upura statusā. Parasti minētais sešu mēnešu periods sākas dienā, kad tiek pieņemts galīgais lēmums par to, vai ir izmantoti visi valstī pieejamie tiesību aizsardzības līdzekļi. Tomēr, ja jau sākumā ir skaidrs, ka prasītājam nebija pieejami efektīvi tiesību aizsardzības līdzekļi, šis periods sākas dienā, kad ir veiktas darbības vai piemēroti līdzekļi, uz kuriem attiecas sūdzība (sk. 2010. gada 30. novembra spriedumu lietā “*I. D. pret Moldovu*”, Nr. 47203/06, 27. punktu, un 2004. gada 30. marta spriedumu lietā “*Kovaļs [Koval] pret Ukrainu*”, Nr. 65550/01 (lēm.), un tajā minētās atsauces).

134. Šī lieta attiecas uz konkrēti zināmiem prasītāja apcietinājuma periodiem: no 2001. gada 7. janvāra līdz 28. februārim, no 2003. gada 1. septembra līdz 2004. gada 26. maijam un no 2005. gada 2. septembra līdz 2008. gada 18. jūnijam. No tā izriet, ka prasītāja apcietinājumu nevar uzskatīt par “nepārtrauktu situāciju” (sk. 2012. gada 10. janvāra spriedumus lietā „*Anaņjevs [Ananyev] un citi pret Krieviju*”, Nr. 42525/07 un 60800/08, 71.–79. punktu, un 1994. gada 30. novembra spriedumu lietā „*G. R. pret Apvienoto Karalisti*” (lēm.), Nr. 24860/94).

Ņemot vērā datumu, kurā ir iesniegts šis prasības pieteikums, proti, 2007. gada 20. septembri, sūdzība, ciktāl tā attiecas uz notikumiem pirmajā un otrajā prasītāja apcietinājuma periodā, ir iesniegta vairāk nekā sešus mēnešus pēc iespējamā pārkāpuma un jāatzīst par nepieņemamu saskaņā ar Konvencijas 35. panta 1. un 4. punktu, un jāņem vērā tikai kā lietas faktiskie apstākļi (sk. 2012. gada 9. oktobra spriedumu lietā “*Kuļikovskis [Kulikowski] pret Poliju (Nr. 2)*”, Nr. 16831/07, 55. punktu).

2. Atzinums par pieņemamību

135. Tiesa norāda, ka sūdzība, ciktāl tā attiecas uz trešo prasītāja apcietinājuma periodu (no 2005. gada 2. septembra līdz 2008. gada 18. jūnijam), nav acīm redzami nepamatota Konvencijas 35. panta 3. punkta a) apakšpunkta izpratnē. Tiesa turpmāk norāda, ka nav nekāda pamata šo sūdzību nepieņemt. Tāpēc tā jāatzīst par pieņemamu.

B. Lietas būtība

1. Pušu argumenti

a) Prasītājs

136. Prasītājs sūdzējās, ka aprūpe un apstākļi, kādos viņam bija jādzīvo visos trīs apcietinājuma periodos, bija neatbilstoši viņa īpašajām vajadzībām, ņemot vērā viņa paraplēģiju, nopietnos urīnizvadkanāla un anālā sfinktera muskuļa darbības traucējumus un citas slimības.

Saistībā ar apcietinājumu no 2005. gada 2. septembra līdz 2008. gada 18. jūnijam prasītājs apgalvoja, ka cietuma telpas nebija pielāgotas, lai tajās pārvietotos ratiņkrēslā, tāpēc viņam pastāvīgi radās problēmas nokļūt kameras tualetē un lietot to; viņam nenodrošināja nedz pietiekamu daudzumu urīna nesaturēšanas pakešu un katetru, nedz vērtīgu un regulāru fizioterapiju, kas būtu piemērota viņa invaliditātei, un viņam radās nopietnas veselības problēmas, piemēram, izgulējumi, atkārtoti urīnizvadkanāla iekaisumi, akūtas bakteriālas

infekcijas un urīnpūšļa akmeņi. Viņš arī apgalvoja, ka šīs slimības netika pienācīgi ārstētas un apcietinājuma laikā viņš bija spiests dzīvot nožēlojamos apstākļos. Proti, kamerās, kurās viņu ievietoja, bija pārāk daudz ieslodzīto, un tās bija netīras, un viņam bija jādzīvo kopā ar smēķētājiem. Visbeidzot prasītājs sūdzējās, ka, lai gan viņam ir invaliditāte un trausla veselība, viņu regulāri veda no cietuma uz slimnīcu un atpakaļ ar cietuma autobusu, tajā pienācīgi nenostiprinot viņa krēslu, un tikai retu reizi ar sanitāro transportlīdzekli.

b) Valdība

137. Valdība nepauda viedokli par šā prasības pieteikuma pamatotību.

c) Trešās puses, kas iestājās lietā

138. Rakstiskajās piezīmēs, ko 2012. gadā kopīgi iesniedza Helsinku Cilvēktiesību fonds [*Helsinki Fundacja Praw Człowieka*] ("Fonds"), Eiropas Invaliditātes forums un Starptautiskā Invaliditātes alianse, ir sniegts sīks Polijas tiesību aktu un prakses pārskats saistībā ar personu ar invaliditāti apcietinājumu un starptautiskajiem personu ar invaliditāti tiesību aizsardzības standartiem, jo īpaši "pieejamības" un "pienācīga mitekļa" standartiem.

139. Trešās puses, kas iestājās lietā, apgalvoja, ka Polija ir bēdīgi slavēta ar to, ka ieslodzītajiem ar invaliditāti šajā valstī nākas sastapties ar lielākām ciešanām un grūtībām nekā parastiem ieslodzītajiem. Parasti ieslodzītajiem ar invaliditāti rodas nopietnas grūtības piekļūt pamattelpām, piemēram, tualetei un dušai. Turklāt viņi nespēj pārvietoties pa savas ieslodzījuma vietas telpām bez trešo personu palīdzības. Visbeidzot veselības aprūpe, jo īpaši fizioterapija, cietuma sistēmā vai nu vispār netiek nodrošināta personām ar invaliditāti, vai arī ir tik zemā kvalitātē, ka bieži vien tā nespēj novērst ieslodzītā veselības stāvokļa turpmāku pasliktināšanos vai mazināt viņa sāpes un morālās ciešanas.

140. Tika secināts, ka Polijā attieksme pret ieslodzītajiem ar invaliditāti neatbilst starptautiskajiem pamatstandartiem un ir saistīta ar nopietniem Konvencijas 3. panta pārkāpumiem. Paturot prātā to, ko pauda trešās puses, kuras iestājās lietā, jāsecina, ka šīs problēmas neizraisa neatbilstoši juridiskie noteikumi, bet gan budžeta līdzekļu nepietiekamība un politiska nevēlēšanās īstenot tiesību aktus, kā arī vispārēji cietumu infrastruktūras ierobežojumi.

2. Tiesas novērtējums

141. Vispārējo principu apkopojums, lai pārbaudītu veselības aprūpes un ieslodzījuma apstākļu atbilstību Konvencijas 3. pantam, ir atrodams Tiesas jaunākajos spriedumos lietā "Slavomirs Musjals pret Poliju" (Nr. 28300/06, 85.–88. punkts, ECT 2009–.. (izvilkumi)) un Orhovska lietā (minēta iepriekš, 119.–229. punkts).

142. Šajā lietā rodas jautājums par prasītāja veselības stāvokļa saderību ar viņa apcietinājuma apstākļiem Sedlces un Lodzas cietumā un Varšavas–Mokotovas ieslodzījuma vietā laikposmā no 2005. gada 2. septembra līdz 2008. gada 18. jūnijam un par to, vai viņam šajā periodā nodrošināja pienācīgu veselības aprūpi. Tiesai arī jāizlemj, vai prasītāja situācijā bija sasniegta minimālā pārkāpuma smaguma pakāpe, lai uz to attiektos Konvencijas 3. pants.

143. Prasītāja veselības stāvoklis netiek apšaubīts. Viņš sirgst ar paraplēģiju un ir spiests pārvietoties ratiņkrēslā, kā arī viņam ir nopietni urīnizvadkanāla un anālā sfinktera muskuļa darbības traucējumi.

144. Ir skaidrs arī tas, ka kopumā astoņpadsmit mēnešus prasītājs bija ieslodzīts Sedlces cietumā, kas ir parasta ieslodzījuma vieta, kura nav pielāgota personām, kas pārvietojas ratiņkrēslā (sk. iepriekš 35. un 98. punktu). Vienīgais laiks, attiecībā uz kuru nevar apstrīdēt, ka prasītāja ieslodzījuma apstākļi atbilda viņa īpašajām vajadzībām, bija Lodzas cietumā pavadītie trīs mēneši (sk. iepriekš 64. punktu).

145. Tiesa norāda, ka Sedlces cietumā dažādu apstākļu dēļ prasītājs nevarēja būt neatkarīgs, vismaz veicot dažas savas ikdienas procedūras, un tāpēc viņš kļuva pilnīgi atkarīgs no saviem kameras biedriem, un tas viņam radīja gan garīgas, gan fiziskas ciešanas.

146. Ir skaidrs, ka netika veikti nekādi īpaši pasākumi, lai atvieglotu prasītāja grūtības ieslodzījuma laikā šajā iestādē. Viņš sūdzējās arī par neatbilstošiem sanitārajiem apstākļiem, kas bija īpaši smagi personai viņa veselības stāvoklī, par nespēju nokļūt tualetē un dušā, kā arī par bīstamo nokļūšanu no viņa gultas ratiņkrēslā un par to, ka viņš periodiski bija pakļauts cigarešu dūmiem (sk. iepriekš 42.–47. punktu).

147. Nenoteiktu laiku pēc nokļūšanas Sedlces cietumā prasītājam, kurš sirgst ar urīna nesaturēšanu, nebija atļauts katru dienu mazgāties vannā vai dušā (sk. iepriekš 44. un 45. punktu), lai gan pēc kāda laika šāda atļauja tika dota. Tomēr šīm pārmaiņām bija negatīvas sekas, jo dušas telpa un prasītāja kamera atradās dažādos stāvos un viņš turp varēja nokļūt vienīgi tad, ja kameras biedri viņu uznesa un nonesa pa kāpnēm (sk. iepriekš 45. punktu). Vai nu savu rakstura īpašību dēļ, kuras aprakstīja prasītājs (sk. iepriekš 45. punktu), vai arī vienkārši tāpēc, ka prasītāja kameras biedri nebija mācīti rūpēties par cilvēkiem ar invaliditāti, prasītāja kameras biedri viņam nesniedza piemērotu un pietiekamu palīdzību. Tiesa ir jau kritizējusi sistēmas, kurās ieslodzītajam ar invaliditāti ikdienas palīdzību sniedz viņa kameras biedri, un uzskatījusi, ka tas noteikti rada prasītājam lielu nemieru un viņš kļūst atkarīgs no pārējiem ieslodzītajiem (daudzu citu autoritatīvu spriedumu vidū sk. 2004. gada 2. decembra spriedumu lietā “Farbtuhs pret Latviju”, Nr. 4672/02, 60. punktu).

148. Tiesa ņēma vērā arī faktu, ka dušas kabīne nebija aprīkota ar margām, pie kurām prasītājs varētu pieturēties, lai paceltos vai veiktu citas nepieciešamās kustības (sk. iepriekš 45. punktu).

149. Turklāt kameras, kurās bija ievietots prasītājs visā ieslodzījuma laikā Sedlces cietumā, nebija pielāgotas ieslodzītajiem ar īpašām vajadzībām (sk. iepriekš 35., 47. un 91. punktu).

150. Tā kā eja bija pārāk šaura, lai viņš pa to pārvietotos ratiņkrēslā, prasītājs, kuram bija regulāri jāmaina urīna nesaturēšanas paketes un katetri, nevarēja nokļūt kameras tualetē, nelūdzot palīdzību kameras biedriem (sk. iepriekš 43., 47. un 82. punktu).

151. Prasītājam bija arī jāveic bīstams manevrs, lai no ratiņkrēsla pārsēstos gultā. Vienreiz, 2005. gada novembrī, viņš sāpīgi nokrita un bija jāizsauc neatliekamā palīdzība (sk. iepriekš 47. un 49. punktu).

152. Vēl pārsteidzošāk ir tas, ka prasītāju turēja ieslodzītu šādos apstākļos pretrunā ārstu skaidri dotajiem ieteikumiem ievietot viņu vienvietīgā kamerā, kur viņam ir neierobežoti pieejama duša, iespēja pašam veikt dažādus vingrojumus un pārvietoties ratiņkrēslā un iespēja ilgi gulēt uz vēdera (sk. iepriekš 55. punktu). Attiecībā uz pirmo ieteikumu Tiesa norāda, ka prasītājs tika turēts daudzvietīgā kamerā, lai gan nav skaidri zināms, vai kameras bija pārapsūdzītas, kā vispārīgi norādīja prasītājs. Tomēr netiek apstrīdēts, ka kameras (izņemot

Lodzas cietumu) bija pārāk mazas vai arī pārāk pārblīvētas, lai būtu piemērotas ieslodzītajam, kurš pārvietojas ratiņkrēslā (sk. iepriekš 35., 43., 47., 49., 82. un 91. punktu), un ka prasītājam nebija nodrošināta neierobežota piekļuve dušai (sk. iepriekš 44. un 45. punktu).

153. Turklāt, paturot prātā iepriekš aprakstītos faktus, ir skaidrs, ka prasītāju ļoti ietekmēja parasti arhitektoniski un tehniski šķēršļi Sedlces cietumā, radot viņam fiziskas un psiholoģiskas sāpes un ciešanas (sk. 2012. gada 10. janvāra spriedumu lietā “Arutyunyan [Arutyunyan] pret Krieviju”, Nr. 48977/09, 77. un 81. punktu, un 2012. gada 7. februāra spriedumu lietā “Kara-Damiāni [Cara-Damiani] pret Itāliju”, Nr. 2447/05, 70. punktu).

154. Visbeidzot nevar neņemt vērā, ka prasītāja ieslodzījuma pirmajā periodā un daļā trešā perioda Sedlces cietumā viņam nācās dzīvot vienā kamerā ar smēķētājiem (sk. iepriekš 42., 46. un 91. punktu).

155. Tiesa jau ir lēmusi, ka veselības stāvoklim neatbilstoša ieslodzījuma piemērošana personām, kurām ir nopietna fiziska invaliditāte, vai šādu peronu atstāšana kameras biedru atkarībā, kuriem jāpalīdz viņiem atviegloties, nomazgāties un saģērbties vai noģērbties, ir uzskatāma par pazemojošu attieksmi (sk. spriedumu lietā “Prais [Price] pret Apvienoto Karalisti”, Nr. 33394/96, 30. punktu, ECT 2001-VII; 2010. gada 20. maija spriedumu lietā “Engels [Engel] pret Ungāriju, Nr. 46857/06, 27.–30. punktu, un 2006. gada 24. oktobra spriedumu lietā “Vinsents [Vincent] pret Franciju”, Nr. 6253/03, 94.–103. punktu).

156. Raksturojot kopumā savus sadzīves apstākļus, prasītājs arī apgalvoja, ka viņam netika izsniegts pietiekams daudzums urīna nesaturēšanas pakešu un katetru (vai drenāžas maisu), kā dēļ vēl vairāk pasliktinājās viņa veselības stāvoklis un radās jaunas saslimšanas, piemēram, izgulējumi, atkārtoti urīnceļu iekaisumi un akūtas bakteriālas infekcijas.

157. Tiesa norāda, ka lietas faktiskie apstākļi atklāj, ka ieslodzījumā laikā, kas ilga divus gadus un desmit mēnešus, prasītājs bija ievietots īpašā izolatorā vai slimnīcas palātā vai atradās citādā medmāsu uzraudzībā un aprūpē tikai nenoteiktu, bet ļoti īsu periodu Sedlces cietumā (sk. iepriekš 36. un 41. punktu) un kopumā trīs mēnešus abos Lodzas cietumā pavadītajos periodos (sk. iepriekš 64., 65., 77. un 78. punktu).

158. Tomēr Tiesa uzskata, ka vissvarīgākais ir tas, ka visā ieslodzījuma laikā prasītājam izsniedza nepietiekamu daudzumu urīna nesaturēšanas pakešu (divas vai četras paketes ik pēc 24 stundām) un katetrus vai drenāžas maisus (sk. iepriekš 37., 39. un 75. punktu) un ka dažreiz viņam šos materiālus neizsniedza vispār. Ir acīmredzams, ka prasītājs, kuram bija pilnīga urīna saturēšanas nespēja, bija ļoti atkarīgs no šiem priekšmetiem, bet, sūdzoties medicīnas darbiniekiem un amatpersonām, neko neparāca.

159. Nav zināms, vai nepietiekamā higiēna vai neregulārā katetru mainīšana bija tiešā veidā izraisījusi veselības problēmas, kas prasītājam sāka progresēt dažus mēnešus pēc apcietināšanas. Tomēr Tiesa uzskata, ka ir svarīgi tas, ka prasītājam, kurš regulāri sūdzējās par nepietiekamu pakešu un katetru daudzumu un izsitumiem ģenitāliju rajonā, 2006. gada 15. janvārī bija nepieciešama neatliekamā palīdzība plaša urīnceļu iekaisuma un fekālo baktēriju klātbūtnes dēļ (sk. iepriekš 53. punktu).

160. Turklāt Tiesa norāda, ka valdība nenoraidīja prasītāja apgalvojumus par apstākļiem, kādi bija viņa pārvadāšanā ar cietuma autobusu (sk. iepriekš 64. un 73. punktu). Tiesa uzskata, ka īpaši nožēlojami ir tas, ka, piemēram, 2006. gada 28. augustā prasītāju transportlīdzeklī

nenostiprināja, lai gan viņa ratiņkrēsls bija nodrošināts pret izkustēšanos (sk. 2010. gada 20. maija spriedumu lietā “Engels pret Ungāriju”, Nr. 46857/06, 28. punktu).

161. Visbeidzot, ciktāl sūdzība par 3. panta pārkāpumu attiecas uz prasītāja veselības stāvokļa vispārējo piemērotību ieslodzījumam un viņam nodrošinātās veselības aprūpes atbilstīgumu laikā no 2005. gada 2. septembra līdz 2008. gada 18. jūnijam, Tiesai ir turpmāk izklāstītie apsvērumi.

162. Prasītājs apgalvoja, ka viņam nenodrošināja nedz efektīvu un regulāru fizioterapiju, kas būtu pielāgota viņa invaliditātei, nedz pienācīgu ārstēšanu saistībā ar urīnpūšļa akmeņiem un citām progresējošām saslimšanām.

163. No lietas materiāliem ir redzams, ka attiecīgajā laikā prasītāju vairākas reizes izmeklēja vairāki ārsti vai nu saistībā ar viņa atbrīvošanas lūgumiem, vai arī tad, kad viņu ievietoja slimnīcā akūtu veselības problēmu dēļ (sk. iepriekš 38., 49., 50., 53., 55., 59., 61., 62., 63., 66., 69., 72., 74., 86., 87. un 96. punktu).

164. Iepriekšējā ieslodzījuma periodā 2003. gadā prasītājam izveidojās izgulējums, kura izmēri bija aptuveni 2 cm x 3 cm (sk. iepriekš 20. un 30. punktu) un kurš radīja ievērojamas problēmas Tiesas aplūkotajā periodā (sk. iepriekš 62. punktu). Šo stāvokli uzskata par neārstējamu, un tāpēc gan Sedlces, gan vēlāk Lodzas cietumā viņam piedāvāja tikai aprūpes tipa ārstēšanu, kas sniedz tikai virspusēju atvieglojumu (sk. iepriekš 40. un 66. punktu).

Tomēr 2007. gada martā prasītājam bija iespēja veikt izgulējuma skartās vietas ķirurģisku rekonstrukciju Varšavas–Mokotovas ieslodzījuma vietas slimnīcā, bet viņš šai procedūrai nepiekrita. Tā kā netika saņemta prasītāja piekrišana, amatpersonas turpināja tikai brūces apkopi (sk. iepriekš 73. punktā). No lietas materiāliem šķiet, ka apsēji tika mainīti katru dienu un brūce tika turēta tīra (sk. iepriekš 98. punktu).

165. Beidzot 2007. gada 24. aprīlī Lodzas cietuma slimnīcā izgulējumam veica lāzera procedūru (sk. iepriekš 77. punktu).

166. Tikmēr visu 2006. gada janvāri prasītājam vēnā ievadīja antibiotikas urīnceļu infekcijas ārstēšanai (sk. iepriekš 53. un 54. punktu).

167. Viņam pirmoreiz diagnosticēja urīnizvadkanāla nosprostošanos un urīnpūšļa akmeņus 2006. gada 15. maijā (sk. iepriekš 59. punktu). Viņam 2006. gada 2. jūnijā nozīmēja urīnpūšļa akmeņu izņemšanas operāciju un turpmāku neatliekamu uroloģisku ārstēšanu (sk. iepriekš 61. punktu). Tomēr tika norādīts, ka šo operāciju nebija iespējams veikt, pirms nebija sadziedēts izgulējums (sk. 2006. gada 5. oktobra atzinumu, kas minēts iepriekš 66. punktā). Faktiski operāciju veica 2007. gada 30. aprīlī jeb veselus vienpadsmit mēnešus pēc tam, kad bija izrakstīts nosūtījums uz operāciju, tomēr tikai sešas dienas pēc tam, kad prasītāja veselības stāvoklis saistībā ar izgulējumu bija kļuvis piemērots operācijas veikšanai (sk. iepriekš 77. punktu).

168. Visbeidzot 2007. gada oktobrī prasītājam pirmo reizi diagnosticēja sīkāk neprecizētas muguras problēmas, kuru dēļ 2008. gada janvārī viņu nosūtīja uz operāciju (sk. iepriekš 83., 85., 86. un 87. punktu).

169. Saistībā ar šo medicīnisko stāvokli 2008. gada 18. jūnijā valsts tiesa nolēma, ka prasītājam jāizsniedz pagaidu atbrīvošanas atļauja, lai viņam veiktu operāciju un pēcoperācijas rehabilitāciju, kā arī uroloģisko ārstēšanu (sk. iepriekš 92. punktu).

170. Līdz minētajai dienai patiešām valsts tiesas bija atkārtoti noraidījušas prasītāja lūgumus atbrīvot viņu no cietuma veselības problēmu dēļ un lēmušas, ka viņa fiziskais stāvoklis ir piemērots ieslodzījuma apstākļiem, jo cietuma sistēmā ir iespējams nodrošināt pienācīgu aprūpi un ārstēšanu, kas patiešām arī tika darīts (sk. 2006. gada 8. un 26. februāra lēmumu, 2006. gada 10. maija lēmumu un 2007. gada 27. jūnija lēmumu (sk. iepriekš 55.–57. punktu un 83. punktu)).

171. Tomēr Tiesa, pamatojoties uz lietas materiāliem, nevar apstrīdēt šos valsts tiesu secinājumus, jo ir skaidrs, ka, pieņemot savus sākotnējos lēmumus, tās ņēma vērā medicīnas ekspertu viedokli, ka prasītāja fiziskais stāvoklis nav piemērots ieslodzījuma apstākļiem, kamēr nav izārstēta viņa uroloģiskā infekcija un izgulējums (sk. iepriekš 56. punktu), tomēr izvēlējās savu lēmumu pamatot ar citiem medicīniskiem atzinumiem un pārējiem pierādījumiem (sk. iepriekš 56., 57. un 83. punktu).

172. Kad 2006. gadā kļuva skaidrs, ka prasītāja vispārējais veselības stāvoklis pasliktinās, viņa izgulējuma garums bija sasniedzis 3 cm un viņam nebija cietumā nodrošināta specifiska fizioterapija (sk. iepriekš 62. un 63. punktu), amatpersonas veica pasākumus, lai pārvestu prasītāju uz Lodzas cietumu, kas bija aprīkots atbilstoši ieslodzīto ar invaliditāti vajadzībām. Šajā iestādē prasītājam nodrošināja pastāvīgu medmāsu un paramediķu aprūpi, izgulējuma ārstēšanu un pamata fizioterapiju (sk. iepriekš 65. un 66. punktu).

173. Lodzas apgabaltiesa 2006. gada 23. oktobrī noraidīja pirms četriem mēnešiem Sedlces cietuma pārvaldnieka iesniegto lūgumu atbrīvot prasītāju no cietuma, savu lēmumu pamatojot ar to, ka Lodzas cietumā viņam tika nodrošināta pienācīga ārstēšana (sk. iepriekš 67. punktu).

174. Kad 2006. gada 20. decembrī Lodzas Apelācijas tiesa apstiprināja iepriekš minēto lēmumu, prasītāja ārstēšana patiešām bija beigusies, jo viņu pārveda atpakaļ uz Sedlces cietumu (sk. iepriekš 68. punktu). Tomēr pieejamos medicīniskos atzinumos nav minēts, ka šajā laikā prasītāja veselība būtu bijusi pakļauta nopietniem riskiem. Turklāt nevar neņemt vērā, ka tikmēr amatpersonas patiešām centās nodrošināt prasītāja progresējošām saslimšanām atbilstošu ārstēšanu. Viņu pat ātri izmeklēja Konstancinas slimnīcā 2006. gada 28. novembrī (sk. 69. punktu).

175. Ņemot vērā iepriekš minēto, Tiesa neuzskata, ka tā var noteikt, vai prasītāja daudzo saslimšanu progresēšanu varēja apturēt vai palēnināt, ja viņš neatrastos apcietinājumā un varētu brīvi un pēc savas izvēles meklēt profesionāļu palīdzību. Tomēr šajā lietā ir skaidrs, ka dažādi speciālisti regulāri uzraudzīja prasītāja veselības stāvokli un ka amatpersonas, cik tas bija iespējams, ievēroja ārstu ieteikumus par to, kā ārstēt prasītāja secīgi progresējošās saslimšanās. Tā kā neviens ārsta slēdziens neapstiprināja prasītāja apgalvojumu, ka cietumā viņam nodrošinātā veselības aprūpe bija neatbilstoša vai nepietiekama, Tiesa nevar izdarīt secinājumu, ka šajā ziņā amatpersonas būtu rīkojušās pretrunā Konvencijas prasībām.

176. Ņemot vērā visus iepriekš izklāstītos apsvērumus, Tiesa uzskata, ka, lai gan apcietinājuma neatcelšana nebija nesaderīga ar prasītāja veselības stāvokli, viņa turēšana astoņpadsmit mēnešus cietumā, kas bija nepiemērots tādu personu vajadzībām, kurām ir fiziska invaliditāte, un pietiekamu pasākumu neveikšana, lai saprātīgi apmierinātu viņa īpašās vajadzības, ir nopietns Konvencijas pārkāpums.

177. Šajā gadījumā nav pierādījumu, kas liecinātu par tīšu nodomu pazemot prasītāju vai kaitēt viņam. Tomēr Tiesa uzskata, ka, ja persona, kas ir spiesta pārvietoties ratiņkrēslā un kas sirgst ar paraplēģiju, un kam ir nopietni urīnizvadkanāla un anālā sfinktera muskuļa darbības traucējumi un citas saslimšanas, tiek turēta apcietinājumā apstākļos, kuros tai neierobežotā daudzumā un pastāvīgi netiek nodrošinātas urīna nesaturēšanas paketes un katetri un neierobežota piekļuve dušai un kuros tā ir atkarīga no saviem kameras biedriem, kas viņam sniedz nepieciešamo palīdzību, un kuros tā nevar bez lielām grūtībām saglabāt sava ķermeņa tīrību, ir sasniegta tā smaguma pakāpes robeža, lai varētu uzskatīt, ka ir pārkāpts Konvencijas 3. pants, un ir izveidojusies pazemojoša un necilvēcīga attieksme, kas ir pretrunā šim pantam. Tāpēc Tiesa atzīst, ka šajā gadījumā ir pārkāpts šis noteikums.

II. VAI CIETUMA APSARGA SLIKTĀ IZTURĒŠANĀS IR KONVENCIJAS 3. PANTA PĀRKĀPUMS

178. Prasītājs iesniedza arī sūdzību par Konvencijas 3. panta pārkāpumu, kas tika pieļauts, kad konkrēti nenorādītā dienā Sedlces cietumā viņu piekāva cietuma apsargs.

179. Tomēr saskaņā ar Konvencijas 35. pantu:

“(..)

3. Tiesa atzīst par nepieņemamu jebkuru individuālu sūdzību, kas iesniegta saskaņā ar 34. pantu, ja tā uzskata, ka

a) sūdzība (..) ir acīmredzami nepamatots (..)

4. Tiesa noraida jebkuru sūdzību, kuru tā uzskata par nepieņemamu saskaņā ar šī panta nosacījumiem. Tā var šādi rīkoties jebkurā tiesvedības stadijā.”

180. Prasītājs nesniedza sīkāku informāciju vai ticamus pierādījumus, kas pamatotu iepriekš minēto sūdzību.

No tā jāsecina, ka šī sūdzības daļa ir acīmredzami nepamatota un jānoraida saskaņā ar Konvencijas 35. panta 3. punkta a) apakšpunktu un 4. punktu.

III. KONVENCIJAS 41. PANTA PIEMĒROŠANA

181. Konvencijas 41. pantā ir noteikts:

“Ja Tiesa konstatē, ka ir noticis Konvencijas vai tās protokolu pārkāpums, un ja attiecīgās Augstās līgumslēdzējas puses iekšējās tiesību normas paredz tikai daļēju šī pārkāpuma seku novēršanu, Tiesa, ja nepieciešams, cietušajai pusei piešķir taisnīgu atlīdzību.”

A. Kaitējums

182. Prasītājs pieprasīja 23 600 eiro (EUR) kā atlīdzību par materiālo kaitējumu, ko radīja laikus neizmaksātie bērna uzturēšanas pabalsti, zaudētie ieņēmumi, nenomaksāta īres maksa un ārstēšanās izdevumi. Viņš pieprasīja arī EUR 50 000 kā atlīdzību par morālo kaitējumu.

183. Valdība apgalvoja, ka iepriekš minētā materiālā kaitējuma atlīdzināšanas prasība jānoraida pilnīgi, jo tā neattiecas uz šīs lietas apstākļiem. Valdība arī apgalvoja, ka prasītāja izvirzītā morālā kaitējuma atlīdzības prasība ir pārmērīga.

184. Tiesa neredz cēloņsakarību starp konstatēto pārkāpumu un iespējamo materiālo kaitējumu; tāpēc tā šo prasību noraida. No otras puses, Tiesa uzskata, ka prasītāja veselības stāvoklim neatbilstošo (sk. 173. un 174. punktu), necilvēcīgo un pazemojošo apcietinājuma apstākļu rezultātā viņam ir radīts morāls kaitējums, kuru nevar kompensēt, tikai atzīstot viņa Konvencijā noteikto tiesību pārkāpumu.

185. Iepriekš minēto iemeslu dēļ, ņemot vērā šīs lietas īpašos apstākļus un savu judikatūru līdzīgās lietās (sk. *mutatis mutandis*, 2011. gada 25. janvāra spriedumu lietā “Kupczak [Kupczak] pret Poliju, Nr. 2627/09, 83. punktu, un 2009. gada 20. janvāra spriedumu lietā “Slavomirs Musjals pret Poliju”, Nr. 28300/06, 111. un 112. punktu) un lemjot samērīgi, Tiesa šajā pozīcijā piešķir kompensāciju EUR 8000 apmērā, kam pieskaitāmi visi nodokļi, ar kuriem var tikt aplikta šī summa.

B. Izmaksas un izdevumi

186. Prasītājs nepieprasīja segt izmaksas un izdevumus ne saistībā ar tiesas procesu attiecībā uz Konvencijas pārkāpumiem, ne saistībā ar tiesas procesu valsts tiesās.

C. Standarta procentu likme

187. Tiesa uzskata, ka standarta procentu likmei jāpamatojas uz Eiropas Centrālās bankas rezerves kreditēšanas likmi, kam pieskaitāmi trīs procentpunkti.

ŠO IEMESLU DĒĻ TIESA VIENPRĀTĪGI

1. *Pasludina*, ka sūdzība attiecībā uz prasītāja veselības stāvokļa un ieslodzījuma apstākļu saderīgumu ar viņam nodrošināto aprūpi ir pieņemama, bet pārējā prasības pieteikuma daļa – nepieņemama.

2. *Nospriež*, ka, ņemot vērā prasītāja īpašās vajadzības, ieslodzījuma apstākļu ziņā ir pārkāpts Konvencijas 3. pants.

3. *Nospriež*

a) ka trīs mēnešu laikā no dienas, kurā šis spriedums galīgi stāsies spēkā saskaņā ar Konvencijas 44. panta 2. punktu, atbildētājam valstij ir jāizmaksā prasītājam kompensācija par morālo kaitējumu EUR 8000 (astoņi tūkstoši eiro) apmērā, kam jāpieskaita visi nodokļi, kuri var tikt piemēroti, un kas jākonvertē atbildētājas valsts valūtā saskaņā ar maksājuma veikšanas dienā spēkā esošo kursu;

b) ka no dienas, kad pagājuši minētie trīs mēneši, līdz maksājuma veikšanai šai summai pieskaitāmi procenti pēc vienkāršas likmes, kas vienāda ar Eiropas Centrālās bankas rezerves kreditēšanas likmi kavējuma periodā, kurai pieskaitīti trīs procentpunkti.

4. *Noraida* vienprātīgi pārējo prasītāja prasības daļu par taisnīgu kompensāciju.

Sagatavots angļu valodā un paziņots rakstveidā 2013. gada 12. februārī saskaņā ar Tiesas reglamenta 77. panta 2. un 3. punktu.

Lorenss Ērlijs,
sekretārs

Ineta Ziemele,
priekšsēdētāja